

72471

T.C.
Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim
(Program Geliştirme) Anabilim Dalı

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN “ÖĞRETİM PLANLARI” HAZIRLAMADAKİ SORUNLARININ BELİRLENMESİ

Yüksek Lisans tezi

Yaşar ÇELİK

Danışman:
Doç.Dr. F. Dilek GÖZÜTOK

Ankara, 1997

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
(PROGRAM GELİŞTİRME)
ANABİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN "ÖĞRETİM
PLANLARI" HAZIRLAMADAKİ SORUNLARININ
BELİRLENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç.Dr.Dilek GÖZÜTOK

Tez Jüri Üyelerinin

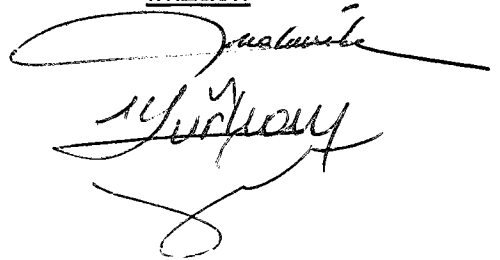
Adı ve Soyadı _____:

Prof.Dr.Mehmet Ali Kısakürek

Prof.Dr.Tanju Gürkan

Doç.Dr.Dilek Gözütok

İmzası:

Tez Sınav Tarihi : 01.04.1998

ÖNSÖZ

Günümüzde ülkeler en önemli yatırımın insana yapılan yatırım olduğu konusunda hemen hemen aynı görüşü paylaşmaktadırlar. Buna paralel olarak da milli gelirlerinden eğitime ayırdıkları payı yüksek tutmaktadırlar. Hepsi bilmektedir ki kalkınma ve gelişmenin temelinde insan unsuru yatmaktadır. İnsan unsuru ancak eğitim-öğretim yoluyla toplum kalkınmasına kaynaklık edebilir. Eğitim ve öğretimden yoksun insanlar bulundukları topluma yük olmaktan kurtulamazlar.

Gelişme ve kalkınmanın yapı taşı olan eğitim, kendi içinde bir sistem olma özelliği taşımaktadır. Bu sistemin önemli bir alt sistemi olan öğretim ise planlı programlı etkinlikler bütünüdür. Söz konusu etkinlikler ancak bu alanda yeterli eğitim almış öğretmenlerce yürütülebilir. Öyleyse öğretimin mimarı olan öğretmenlerin öğretimin planlanması konusudaki eğitim ihtiyaçları tesbit edilmeli ve öğretmenlerin yetiştirilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Bu araştırma, ilköğretim öğretmenlerinin öğretim planları hazırlamadaki sorunlarının tespiti ve bu sorunlara eğitim bilimindeki gelişmeler doğrultusunda günün şartlarına göre çözüm önerileri getirmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen Hocam, Sayın Doç.Dr.F.Dilek Gözütok'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım . Ayrıca çalışmalarımda beni teşvik eden ve gerekli moral desteğini eksik etmeyen eşim Seher ve kızım Meltem'e teşekkürü bir borç bilirim.

Ankara, 1997

Yaşar ÇELİK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BÖLÜM I

PROBLEM.....	1
A. Plan Kavramı ve Öğretimin Planlanması.....	2
B. Öğretim Planlarının Önemi ve Yararları	3
C.Öğretim Planlarının Hazırlanması ve İlköğretim Kurumlarında Yapılan Uygulamalar	4
1. Öğretim Planları.....	7
a.Yıllık Plan.....	7
b.Ünite Planı	14
c.Günlük Plan	23
İlgili Araştırmalar.....	34
Amaç	36
Araştırmanın Önemi	37

BÖLÜM II

YÖNTEM.....	39
Araştırma Modeli	39
Çalışma Grubu	39
Sınırlılıklar.....	41
Verilerin Toplanması	41
Verilerin Analizi.....	43
Tanımlar	45

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM.....	46

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN DERS PLANI

HAZIRLAMADAKİ SORUNLARI.....	46
1. İlköğretim Öğretmenlerinin Ders Planı Hazırlarken Amaç ve Davranış Yazmadaki Sorunları.....	46
2. İlköğretim Öğretmenlerinin Ders Planı Hazırlarken İçerik (Konu/Konular)Yazmadaki Sorunları	48
3. İlköğretim Öğretmenlerinin Ders Planı Hazırlarken Eğitim Durumu (işleniş) Yazmadaki Sorunları	50
4. İlköğretim Öğretmenlerinin Ders Planı Hazırlarken Değerlendirme yazmadaki Sorunları.....	53
5. İlköğretim Öğretmenlerinin Ders Planı Hazırlarken Karşılaştıkları Genel Sorunlar.....	54
6.İlköğretim Öğretmenlerinin Hazırladıkları Ders Planlarının Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu.....	56

a. İlköğretim öğretmenlerinin Hazırladıkları Ders Planlarındaki Amaç ve Davranışların Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu.....	56
b. İlköğretim Öğretmenlerinin Hazırladıkları İçeriğin (konu/konular) Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu	58
c. İlköğretim Öğretmenlerinin Hazırladıkları Eğitim Durumunun (işleniş) Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu	60
d. İlköğretim Öğretmenlerin Hazırladıkları Değerlendirmenin Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu	63

BÖLÜM IV

ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER	65
A.ÖZET	65
B. SONUÇLAR	66
C. ÖNERİLER	69
KAYNAKÇA	70
EKLER	
EK-1 Anket Formu	74
EK-2 Ders Planı Değerlendirme Formu	77
ABSTRACT	79

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>TABLO</u>	<u>SAYFA</u>
1. İlköğretimde Branş Öğretmenlerine M.E.B.'nce Önerilen Yıllık Plan Çizelgesi.....	12
2. İlköğretimde Sınıf Öğretmenlerine M.E.B.'nce Önerilen Yıllık Plan Çizelgesi.....	13
3. Çalışma Grubundaki Okul ve Öğretmen sayıları.....	40
4. Amaç ve Davranış Yazmadaki Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri	47
5. İçerik (Konu/Konular) Yazmadaki Sorunlara ilişkin Öğretmen Görüşleri.....	49
6. Eğitim Durumu (İşleniş) yazmadaki Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri	51
7. Değerlendirme İle İlgili İşlemleri Belirlemedeki Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri	53
8. Ders Planı Hazırlamadaki Genel Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	54
9. Öğretmenlerin Hazırladıkları Ders Planlarındaki Amaç Ve Davranışların Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu	57
10. Öğretmenlerin Hazırladıkları Ders Planlarındaki İçeriğin(Konu/Konular) Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu.....	59
11. Öğretmenlerin Hazırladıkları Ders Planlarındaki Eğitim Durumunun (İşleniş) Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu	61
12. Öğretmenlerin Hazırladıkları Ders Planlarındaki Değerlendirmenin Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu	63

BÖLÜM I

PROBLEM

Toplumlar uygarlık alanında katettikleri yolu daha çok eğitime borçludurlar. Zira eğitim alanındaki gelişmeler toplumun diğer alanlarına da yansımakta ekonomik, politik, sosyal, kültürel, sağlık vb. alanlardaki gelişmelerin temelini oluşturmaktadır. Topyekün kalkınma yarışında bazı ulusların çok ileride, bazılarının ortalarında ve bazılarının da çok gerilerde yer almalarının temel nedeni, bu ulusların eğitim yoluyla neler yaptıklarına ve yapabileceklerine bağlıdır. Bu bakımdan kalkınmış ülke, geri kalmış ülke olarak nitelendirilen ülkelerde eğitimin niteliği önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir.

Toplumlar eğitim alanındaki amaçlarını okullar ve diğer eğitim kurumları vasıtasıyla gerçekleştirilir. Söz konusu kurumların "genel fonksiyonu,kültürü tanıtmak yoluyla öğrencilerin uyumunu sağlamak ve onlara değişmekte olan dünya ve çağ koşullarına ayak uydurabilmeleri için kültürü geliştirme yollarını öğretmektir" (Varış,1988.s.15). İnsanların yaşamı süresince devam etmekte olan eğitiminin,okullarda planlı programlı olarak yürütülen kısmı bireyin öğretimini oluşturur.

Toplumların kalkınmasında eğitim, din, coğrafi konum, devlet şekli gibi unsurlardan en etkili olanı eğitimidir. Bu unsurların her biri zaman zaman tutucu ve parçalayıcı rol oynadığı halde; eğitim sürekli ilerici ve birleştirici bir özelliğe sahiptir. Toplumda gelişme ve değişmelere paralel olarak eğitimde de büyük değişiklikler olduğu gibi; toplumdaki gelişme ve değişmelerin asıl kaynağı da eğitimidir (Kazancı,1989.s.6).

Toplumların hayatında bu kadar önemli role sahip olan eğitim, gelişigüzel yapılan bir faaliyet olmaz. Bu bakımdan eğitim kurumların en önemli

fonksiyonlarından birisi verilecek eğitimin niteliğini artırmak olmalıdır."Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında tüm eğitim faaliyetleri önceden hazırlanan bir program çerçevesinde yürütülür. Kurumda bireye hangi davranışların nasıl kazandırılacağı eğitim programlarında yer alır. Bu nedenle eğitimin niteliği daha çok uygulanan programa bağlıdır.Uygulanan programın aksaklık ve eksiklikleri giderildikçe, toplum ve bilim alanlarındaki değişmelere göre yeniden düzenlendikçe; diğer bir deyişle, programlar geliştirildikçe eğitimin de niteliğinin artması beklenir "(Erden.1993.s.1).

Programlar eğitimde bir amaç değil araçtır. Öğretmenler bu araçtan yararlanarak yapacakları çalışmaları sözkonusu programda belirlenen amaçlar doğrultusunda planlayarak,hazırladıkları planları öğretim ortamında kullanırlar. Bunun için çeşitli öğretim planları hazırlarlar.

A. Plan Kavramı ve Öğretimin Planlanması

Plan, "bir işin, bir yapının gerçekleştirilmesi için uyulması tasarlanan düzen, planlama ise bu işin eyleme dönüştürülmesidir." (TDK Sözlüğü,1983 s.967). Genel anlamda eğitimde planlama, öğretim etkinliklerinin en rasyonel ve düzenli bir şekilde nasıl yürütüleceğinin önceden ortaya konmasıdır. Öğretimde planlama, belirli eğitim amaçlarına ve program hedeflerine ulaşmak için öğretim etkinliklerinden hangilerinin seçileceğini, bunların öğrencilere niçin ve nasıl yaptırılacağını, ne gibi yardımcı ve tamamlayıcı kaynak ve araçların kullanılacağını,elde edilen başarının nasıl değerlendirileceğini önceden tasarlayıp yazılı hale getirmektir.

"Öğretim planı adından da anlaşılacağı gibi daha çok öğretme-öğrenme sürecini işletme sorumluluğunu taşıyan öğretmene yol gösterme amacını güder. Bu planları genellikle öğretmen kendisi hazırlar ve belli esasları göz önünde tutarak hazırladığı böyle bir planı söz konusu öğretme-öğrenme sürecinde kullanılır"(Özçelik,1992.s.205). Öğretimin planlanması amacıyla yapılan (yıllık plan, ünite planı, günlük plan vs.) bütün planlar öğretim planları olarak ifade edilmektedir.

B. Öğretim Planlarının Önemi ve Yararları

Öğretim programlarında belirlenen hedeflere ulaşmak için yapılacak çalışmalar, planlı ve programlı olmalıdır. Diğer alanlarda olduğu gibi öğretimde de başarının anahtarı planlamadır. Amaçlarına kısa yoldan ve verimli bir şekilde ulaşan kimseler çalışmalarını dikkatle planlayan kişilerdir. Öğretimde başarı da ancak iyi ve dikkatli planlamayla sağlanabilir. Öğretim planları, yapıcı bir disiplini, zevkli sınıf içi atmosferi, ve gereksiz etkinliklerden uzak bir eğitimi sağlayan taslaktır. Planlamadan yoksun bir öğretimde başarı, şansa bırakıldığından genellikle düşüktür.

Başarılı bir öğretimin anahtarı sayılabilecek olan öğretim planlarının yapılmasının yararları şöyle sıralanabilir.

- 1." Plan, konuların yerinde ve zamanında işlenmesini sağlar, zaman kaybını önler.
2. Plan öğretmeni dağınıklıktan kurtarır, endişelerini yok eder, kendisine olan güvenini artırır ve yapacağı işler konusunda onu bilinçlendirir.
3. Plan, neyin (hangi aracın)nerede, nasıl ve hangi saatte gerekli olduğu üzerinde düşünmeyi sağlar, muhtemel bazı unutmaları önler.
4. Plan öğrencinin derse iyi hazırlanmasını sağlar.
5. Plan, öğretmenin doğru karar verme gücünü artırır.
6. Plan, öğretmene ve öğrenciye hayatta başarılı olma ve planlı iş yapma alışkanlığı kazandırır.
7. Plan, öğretmene öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve kapasitelerine göre öğretimi düzenlenme imkânı sağlar.
8. Plan, öğretmen ve öğrencilerin çalışmalarını disipline eder, verimini artırır.
9. Plan öğretmenin, meslektaşları arasında saygın bir yer edinmesini ve örnek olmasını sağlar" (Hesapçıoğlu, 1994, s. 94-95).

Bazı kişilerce, başarılı, deneyimli ve kişilikli öğretmenlerin planlamaya ihtiyacı olmadığına savunulduğu görülmektedir. Ancak, bu özelliklerin belirli bir hedefe yöneltilmesi ve ekonomik olması planlamayla sağlanabilir. Ayrıca, plan

“öğretmenin kendine güvenmesini, içeriğin mantıklı bir sırayla sunulmasını, hedefe ve konuya uygun öğretme tekniklerini seçmeyi kolaylaştırır. Sınıfta olabilecek disiplin sorunlarını tahmin ve kontrol altına alabilecek önlemler almaya da yardım eder “(Bilen,1993 s.179).

C. Öğretim Planlarının Hazırlanması ve İlköğretim Öğretmelerince Yapılan Uygulamalar

Ülkemizde ilköğretim çağı 6-14 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ, çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter. Bu yaş grubundaki çocuklar, Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü ve Özel Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda eğitim-öğretim görmektedirler. İlgili okullar yatılı, gündüzlü ve pansiyonlu türleri de olan; ilköğretim okulları, özel eğitime muhtaç çocuklar için kurulan okullar ile yetiştirici ve tamamlayıcı kurslardan oluşmaktadır. Bu kurumlarda öğretimin planlanmasına yönelik olarak öğretim planları hazırlanmaktadır.

“Öğretim planlarının temel amacı bir öğretim programının belli bir yer ve zamandaki uygulanış şeklinin belirlenmesidir . Böyle bir belirlemede önemli olan işlemlerden başlıcaları, öğretme-öğrenme etkinliklerinin ilgili derse ayrılan ders saatleri çerçevesinde zamanlanması ve düzenlenmesidir” (Özçelik,1992 S.210) .

Öğretimde başarı düzeyini yükseltmede etkili olabilecek iyi bir öğretim planında; dersin sonucunda öğrencilerin hangi davranışları kazanacağı ve bu davranışları hangi içerikle gerçekleştireceği, hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağı ve değerlendirilmenin nasıl yapılacağı belirtilmelidir.

Öğretimin planlanmasındaki değişimler, eğitim bilimlerinde meydana gelen önemli gelişmelerin sonucudur. İyi hazırlanmış bir öğretim planı, öğretmeni işleyeceği dersin amacına ulaştırmada önemli bir rehber olacaktır. Ders öğretim ünitelerinden oluşmuş olup, çocukların tek başlarına çözemedikleri problemleri

çözmek için öğrencilerle birlikte yapılan etkinliklerdir. Öğretmenin ders işlerken en önemli görevi öğrencilere rehberlik etmektir. Bu bakımdan ünite ve konu işlenirken, çocukların yapabileceği çalışmalar ana hatlarıyla tespit edilmelidir. Bu çalışmalar, araştırma, inceleme, gözlem, deney, gezi, radyo programlarını dinleme, dramatizasyon, kitaplıkta çalışma, not alma, özetleme, tartışma vb. biçimde olabilir. Bu tür etkinliklerin amacına ulaşması için planlanması gerekir. Bu planlar için standart bir örnek yoktur. En iyi plan, her öğretmenin öğrencileriyle birlikte geliştireceği plandır .

Öğretim planları değişmeye açık bir özelliğe sahip olmalıdır. Planlarda, çevre özelliklerine, öğrencilerin başarı seviyelerine ve ortaya çıkan bazı ani durumlara göre gerekli değişiklikler yapılabilir. Yani, öğretmen plan çerçevesi konusunda kendini serbest hissetmelidir. Öğretmen yaptığı planın kullanışlı olmasına yani, sistemli, düzenli ve ders işlerken rahatlıkla kullanabileceği bir formda olmasına dikkat etmelidir. Bunun yanında plan,enerjiden,araç-gereç ve diğer kaynaklardan tasarruf sağlamaya elverişli olmalıdır. Öğretmen, hazırladığı planın öğrenme ilkelerine ve öğrenme kuramlarına uygun olmasına, başarılı bir öğretimi sağlayıcı nitelikte olmasına da dikkat etmelidir.

Öğretmen plan hazırlarken meslektaşlarının deneyimlerinden yararlanmalı; öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını tespit etmelidir. Ayrıca hazırlayacağı planın, kendi kişiliğine, ders araç-gereç ve kaynaklarına ve konunun özelliğine uygun olmasına dikkat etmeli; planlama ile ilgili yenilikleri sürekli takip ederek, kendisini geliştirmeli ve öğrencilerine daha çok yararlı olmaya çalışmalıdır.

Bilindiği üzere, 1968 ilkokul programı ilkokullara yıllık, ünite ve günlük plan hazırlama zorunluluğunu getirdiği sıralarda, ortaokullarda program gereği konular ayrı ayrı alınıp işlenirdi.1973'ten sonra ortaokul fen ve sosyal bilgiler programları, ilkokul programına paralel olarak toplulaştırılarak üniteler haline getirilmiştir (Dikmen,1991 S . 11). Buna bağlı olarak 22 Haziran 1981 tarih ve 2089 sayılı

Tebliğler Dergisi'nde yer alan "yönerge" ile daha önceleri ilkokullarda yapılması zorunlu olan plan yapma şartı ortaöğretime de getirilmiştir.

"Bir öğretim programının belli bir öğrenci grubuna uygulanması sırasında nelerin, hangi sıra ile nasıl ve ne zaman yapılacağını belirlemek üzere değişik öğretim planları çeşitlerinden yararlanılabilir. Bu amaçla yıllık plan ve ünite planından yararlanılabilir. Bir dönemlik sürede okutulan ders için dönem planı yapılır. Bazen ünite planı yerine haftalık plan, ders planı yerine de bir sınıfın tüm derslerinden aynı öğretmenin sorumlu olduğu durumlarda günlük plan hazırlanabilir. O halde denilebilir ki, her durumda bir uzun, bir de kısa süreli plan hazırlanarak birlikte kullanılır. Uzun dönemli planda daha çok zamanlama yapılır. Kısa dönemli planda ise öğretme-öğrenme etkinlikleri belirlenir "(Özçelik, 1992 s. 205).

İlköğretim kurumlarında öğretim planlarının hazırlanmasında bir çok ortak yan olmakla birlikte, bazı farklılıklar da vardır. Bu farklılıklar, coğrafi özellikler, öğrencilerin yaş düzeyleri, öğrenci sayısı, kurumun özelliği (özel eğitim kurumu olması), yeterli öğretmenin bulunup bulunmaması gibi durumlardan kaynaklanmaktadır. Örneğin, ilkokullarda öğretmenler bütün derslerin öğretimini gerçekleştirdikleri için günlük plan hazırlarlarken, bazı ilkokullarda öğretmen veya öğrenci sayılarının az olmasından dolayı öğretmen birkaç sınıfla bir arada öğretim yaptığından "birleştirilmiş sınıf" planları yapmaktadır. Branş öğretmenleri ise, sadece öğretimini yaptıkları ders/derslerin planını hazırlamaktadırlar.

Öğretim planı ile öğretim programı arasındaki ilişki şöyle ifade edilebilir : Eğitim, öğretim ve ders programları; öğretim planları vasıtasıyla uygulamaya dönüştürülür. Programlar bir araçtır, öğretmenler bu aracı kendi bilgi ve becerileriyle zenginleştirerek ilgili kitlenin eğitim ihtiyacına göre düzenlerler.

1.Öğretim Planları

İlköğretim kurumlarında eğitim-öğretim çalışmalarının planlı yürütülmesi amacıyla yıllık plan,ünite planı ve günlük plan yapılmaktadır. Günlük plan ise ders planı,gezi-gözlem planı ve deney planı olmak üzere kendi içinde üçe ayrılmaktadır.

a. Yıllık Plan

Öğretimin planlamasına yönelik çalışmalardan en geneli yıllık plandır. Yıllık plan, öğretmenin öğretim yılı süresince öğretim yaptığı sınıf veya sınıflarda, öğretim programı uyarınca belli üniteleri ya da konuları hangi aylarda, yaklaşık olarak ne kadar zamanda işleyeceğini gösteren ve öğretmence hazırlanarak ders yılı başında okul yönetimine verilen çalışma planıdır (MEB.1981).

Bir başka tanımda yıllık plan, bir öğretim yılı boyunca tasarlanan hedeflere ulaşmak için okutulacak ünite veya konuların hangi zaman dilimleri içerisinde (ay,hafta) hangi kaynaklardan yararlanarak, hangi araç-gereç ve yöntemlerle ve nerede verileceğinin tespit edilip şematik bir tarzda gösterilmesi (Dikmen, 1991.s.15) olarak ifade edilmiştir. Bu çalışma planı, öğretmenin, yıl içinde yapacağı çalışmaların genel çerçevesini belirlemekle birlikte; daha sonra yapacağı ünite, günlük ve ders planlarına da kaynaklık eder. Tanımlar incelendiğinde birisinde biraz daha ayrıntıya yer verildiği, diğerinde ise yıllık planın özü dikkate alınarak tanımlandığı görülmektedir.

Yıllık plan yapmak için önce gerekli materyal hazırlanmalıdır. Bu materyaller, dersle ilgili eğitim - öğretim programı, daha önceki yıllarda o ders için hazırlanmış ve kullanılmış planlar, kaynak kitaplar, araç-gereç listesi ve o yılın takvimi ile plan defterinden oluşmaktadır. Bu aşamadan sonra branş öğretmeninin yapacağı çalışma ile sınıf öğretmenin yapacağı çalışma arasında bazı farklılıklar vardır.

Branş öğretmenleri gerekli araç-gereci hazırladıktan sonra yıllık planın yazımına başlarlar. Bunun için önce planın birinci bölümü de denilen tanıtıcı bölüm (okulun adı, öğretim yılı, dersin adı, dersin haftalık süresi, okulun açılış-kapanış tarihi) yazılır. Bu bölümde kurumların özelliklerine göre farklılıklar olabileceğinden standartlaşmaya gidilmesi zordur. Ayrıca buna gerek de yoktur. Fakat, ikinci bölümün oluşturulmasında bazı ortak noktaların bulunmasında yarar görülmektedir.

Daha sonra ilgili dersin öğretim programı incelenerek çevrenin özelliğine göre (iklimi, geçim kaynakları vb.) program kapsamı, ihtiyaçlar doğrultusunda yıllık plana alınır. Örneğin Karadeniz Bölgesinde yıllık planda fındık ve çay konusuna daha çok yer verilirken, Doğu Anadolu Bölgesinde hayvancılık konusuna ağırlık verilebilir.

Öğretim programında yer alan ünite ve konular yıllık plana öğretim ilkeleri (yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene vb.), iklim şartları ve çevre koşulları dikkate alınarak sıralanmalıdır. Ayrıca, bu sıralamada ünite ve konular arasındaki ön şartlılık ilişkisi de göz önünde bulundurulmalıdır. Yani bir konunun öğrenilebilmesi ondan önce başka bir konunun öğrenilmesini gerektiriyorsa sıralama buna göre yapılmalı ve bu sıralamada öğretim yılı takvimi de dikkate alınmalıdır.

Öğretim yılı takvimine bakılarak süre belirlenirken, tatil, bayram ve diğer özel günler çalışma takviminin hazırlanmasında göz önünde tutulur. Ünitelerin içeriği ve geçmiş yıllarda kazanılmış deneyimler ışığında ünitelerin her birine ayrılacak süre belirlenir. Daha sonra, aylara ve haftalara göre yıllık planın diğer öğelerinin birbirleri ile ilişkisi gösterilir. Yıllık planda yalnızca amaçlara yer verilir. Davranışların yazılmasına gerek yoktur, ancak uygulamada yıllık planda davranışların kodlanarak gösterilmesi tavsiye edilmektedir. Konular yıllık plana yazılırken bir yılda yapılacak toplam ders saatine göre konuların işlenme süreleri de belirlenir. Ay ve haftalara göre sadece konu başlıkları yazılarak dağıtım yapılır.

Yıllık planda amaçlar, hazırlanacak olan dersin öğretim programından alınır. Daha sonra bu amaçların gerçekleştirilmesi için gerekli olan içerik belirlenir. Dersin programı üniteleştirilmişse amaç konu bağlantısı kurulmuş olacağından öğretmene yalnızca yıllık plana bu amaç ve konuların yazılması kalmaktadır .Yıllık plan hazırlanırken daha önce belirtilen ilkeler göz önünde bulundurulmalıdır.

Amaçların yazılması konusunda çeşitli yaklaşımlara rastlanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı öğretim programlarında bu konuda farklı uygulamalar görülmektedir. Öğretim programlarının bazılarında amaçlar, öğretmen davranışı (.....uygulatmak,kavratmak vb.) bazılarında ise öğrenci davranışı (.....uygulama,kavrama vb.) olarak ifade edilmekle beraber; program geliştirme tekniği açısından uygun olanı öğrenci davranışı biçiminde yazılmasıdır. Çünkü,öğrenme-öğretme süreci sonucunda davranışlarında olumlu değişme olması beklenen öğrencidir.

Yıllık planın tamamlanabilmesi için ünite veya konuların işlenişinde kullanılabilecek yöntem ve teknikler; yapılacak deney, gezi gözlem ve incelemeler ile yararlanılacak kaynaklar, araç-gereçler kısaca yazılmalıdır. Sınav tarihleri, verilecek ödevler, düşünceler gibi unsurlara da ayrıca yıllık planda yer verilmelidir.

İlkokul çağındaki çocuğun varlıkları, olayları ve kendisine öğretilmek istenilen bilgileri bilim dallarına göre sıralanmış bir halde kavrayamayacağı (toptan algılayacağı) ilkesinden hareketle ilkokulun birinci kademesinde 1, 2 ve 3.sınıflarda "hayat bilgisi " dersi etrafında " toplulaştırma " yapılmıştır. İkinci kademe (4 ve 5. sınıflar) tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi " sosyal bilgiler "; tabiat bilgisi , aile bilgisi ve tarım - iş bilgisi dersleri de " fen bilgisi " adı altında birleştirilmiştir . Her iki kademe de ifade ve beceri derslerinin (Türkçe, matematik, resim - iş vb.) mihrer derslerle ilişkili ve bağlantılı işlenmesi gerekmektedir (MEB, 1988, s,42). Dersleri bu şekilde gruplamaktan amaç, sadece bunları birbirlerine eklemek değil, bir olayı veya bir problemi çeşitli

ilgi ve anlayış açısından, çocuğa inceleme ve araştırma imkânlarını sağlamaktır (Öztürk ,1980 .s . 21).

Sınıf öğretmenleri öğretim planlarını hazırlarken ilkökul programının esas olan “öğretimde toplulaştırma” konusunu göz önünde bulundurmak zorundadırlar. Bu durumda sınıf öğretmenleri yıllık plan hazırlamak için gerekli araç gereci temin ettikten sonra sırayla şu çalışmaları yaparlar.

1. Yıllık çalışma takviminin hazırlanması (resmi tatil günleri çıkarılarak yıl içindeki iş günü sayısı belirlenir.)

2. Belirlenen iş günü sayısının 1,2,3. sınıf öğretmenlerince mihver ders olan hayat bilgisi ünitelerine, 4 ve 5. sınıf öğretmenlerinin ise sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerine, ünitelerin kapsamı göz önünde bulundurularak dağıtımı yapılır. 4 ve 5. sınıflarda iş günü sosyal bilgiler ve fen bilgisi ünitelerine eşit bir şekilde dağıtılır. Yani toplam iş günü sayısının yarısı sosyal bilgiler ünitelerine, diğer yarısı ise fen bilgisi ünitelerine paylaştırılır.

3. Sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerinin üniteleri birlikte (sosyal bilgiler dersinden bir ünite, fen bilgisi dersinden bir ünite) işlenebileceği gibi; sosyal bilgilerden bir ünite alınıp bitirildikten sonra fen bilgisinin ünitesi işlenebilir. Ünitelerin nasıl işleneceğine öğretmen kendisi karar verir.

4. Bütün sınıflarda (1,2,3,4,5.) her mihver ders ünitesine ayrılan süre içinde ifade ve beceri derslerine (Türkçe, matematik, müzik, resim, beden eğitimi, çevre,sağlık, trafik, okuma) ve din kültürü ve ahlak bilgisi dersine kaçar ders saati düştüğü, çalışma takvimi ve planın hazırlandığı sınıfın haftalık ders programından yararlanarak tespit edilir.

5. Yıl içinde işlenecek ek ünite, belirli gün ve haftalardan sınıf düzeyinde kutlanması gerekenler tespit edilir.

6. Mihver derslerin ünitelerinin amaçları ve konuları ilgili dersin öğretim programından alınarak yazılır.

7. İfade ve beceri dersleri için belirlenen ders saati sayısı göz önünde tutularak, bu süreler içinde ilgili derslerde ulaşılabilecek amaçlar ve bu amaca ulaşabilmek için gerekli içerik, yöntem ve teknikler, araç ve gereçler, yapılabilecek

gezi gözlem ve deneyler ilgili dersin öğretim programından yararlanarak tespit edilir. Bu tespiti yaparken mihver ders ile ifade ve beceri dersleri arasında organik bir bağ oluşturulacağı unutulmamalıdır. Örneğin hayat bilgisi dersinde Cumhuriyet Bayramı ve Atatürk ünitesi işlenecekse Türkçe derslerinde okuma parçalarının ve yazma çalışmalarının Cumhuriyet ve Atatürk konuları üzerinde yoğunlaştırılması, resim dersinde Cumhuriyet ve Atatürk konulu resimlerin yapılmasına ağırlık verilmesi vb.

8. Türkçe derslerinde işlenecek okuma parçaları ve başka kaynaklardan seçilen okuma konuları, mihver ders ünitelerinin konuları ile ek ünite ve belirli gün ve haftalar göz önünde bulundurularak her üniteye dağıtılır.

9. Amaç-davranış bağlantısı kurulmuş derslerde bu bağlantı yıllık planlarda matematik dersinden “ kümelerde eşitlik (Amaç:1 Davranış : 1-5)” örneğinde olduğu gibi kodlanarak gösterilmelidir.

Yıllık planların hazırlanmasında şube öğretmenlerinin birlikte, zümre öğretmenlerinin de birlikte çalışmaları; hatta yakın branşı okutan zümre öğretmenlerinin işbirliği yapmaları eğitim-öğretim açısından çok yarar sağlayacaktır. Aynı dersi okutan öğretmenler zümre öğretmenler toplantısı, aynı sınıfı okutan öğretmenler (her ikisi de birinci sınıf öğretmeni gibi) ise şube öğretmenler toplantısı yaparak daha önceki yıllarda karşılaştıkları sorunları, başarıyı artırmak için alınacak önlemleri birlikte tartışarak ortaklaşa aldıkları kararları yıllık planlarına yansıtırlar. Örneğin ilköğretimin ikinci kademesinde (6-8. sınıflar) üniteleri arasında benzerlik olan fen bilgisi ve matematik dersleri (vektörler ünitesi ortaktır.) ile ilgili olarak matematik ve fen bilgisi zümre öğretmenlerinin iş birliği yapmaları benzer ünite ve konuları aynı zamanda işlemeleri öğretim yönünden kolaylık sağlayacaktır. Böylece öğretmenler hem birbirlerinin deneyimlerinden yararlanacaklar, hem de aynı okulda yapılacak çalışmalarda birlik bütünlük sağlanmış olacaktır.

Planın hazırlanma aşamasında ilgili öğrenci grubunun da görüşlerinin alınması, eğitim-öğretim açısından büyük yarar sağlayabilmektedir. Okulun eğitim-öğretime açıldığı hafta sonuna kadar, hazırlanan yıllık plan taslağına son şekli

İlkokul ve ilköğretim okullarında sınıf okutan öğretmenler yıllık planlarını aşağıdaki çizelgeye göre hazırlamaktadırlar (MEB, 1981)

İli	İlçesi	199.../199... Öğretim yılı okulun
Okulu	Sınıfı	açık bulunduğu eylemli gün sayısı

TABLO 2

İlköğretimde Sınıf Öğretmenlerine Önerilen Yıllık Plan Çizelgesi

[illegible]

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

İlköğretim Müfettişi

b. Ünite Planı

Ünite planı konusuna girmeden önce, ünite kavramını açıklamakta yarar vardır. Ünitenin sözlük anlamı:“Bir kümenin her elemanı ya da çokluğu oluşturan varlıkların her biri, birim”(TDK.s.1237) olarak ifade edilmiştir. Öğretim programları açısından düşünüldüğünde eğitimdeki anlamı da pek farklı değildir. Çünkü,ders programı da ünitelerin birleşmesinden oluşmaktadır. Diğer bir ifadeyle “ünite bir ders programının içeriğinin bölünebilen en küçük bütünü anlamına gelmektedir” (Alkan,1991,s.31). Bu anlamda doğal sayılar matematik dersinin, madde ve enerji de fen bilgisi dersinin birer ünitesidir.

Bu durumda ünite planı, öğretmenin gözetimi ve denetimi altında, öğrencilere belli bir süre içinde ve eğitim amaçlarına uygun olarak bir takım bilgi, beceri ve anlayışları kazandırmayı öngören, belirli bir konu ya da sorun çevresinde düzenlenmiş çeşitli etkinlikleri, öğrenme yaşantılarını ve değerlendirme etkinliklerini kapsayan ayrıntılı bir taslak (MEB,1981) olarak ifade edilebilir. Üniteler genellikle bir kaç haftalık eğitim etkinliğini kapsayacak şekilde düzenlendiğinden öğretmenin, ünite ile ilgili yapacağı etkinlikleri, önceden kendi okutacağı sınıfın özelliklerine göre planlaması gerekmektedir.

Eğitim faaliyetlerinin öğretim üniteleri halinde düzenlenmesi ve uygulayıcıların da bu çalışmaları benimseyerek yürütmeleri şu sebeplere dayandırılmaktadır.

- a. Ünite çalışmaları bireysel farklılıkların dikkate alınmasına imkân sağlar.
- b. Çocuğun bedensel, zihinsel ve sosyal yönden bir bütün olarak gelişmesi için fırsatlar sağlar.
- c. Bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar daha kolay kazanılır.

d. Birbiriyle ilişkisi olmayan konular yerine, ünitelerin düzenlenmesi, çocuğun psikolojik özelliklerine uygun olduğundan, okul çalışmalarındaki kopukluk önlenmiş olur.

e. Ünitelerin gezi, gözlem, inceleme vb. etkinliklere yer verilmesine imkân sağlaması yanında; çeşitli yöntem ve tekniklerin kullanılmasına da elverişlidir.

f. Ünite çalışmaları öğrencilerin yakın çevreyle sürekli ilişkiler içinde olmalarını sağladığı gibi; kendi kendilerini kontrol etme, eleştirme gibi özellikleri kazanmalarına da imkân sağlar (MEB.1988.s.55-56).

Ünite planlarında temel bazı unsurların bulunması gerekmektedir. Ancak öğrenme - öğretme etkinliklerinin belirli bir hedef, konu veya problem etrafında organize edilmesi demek olan ünite planı, üniteyi oluşturan öğelerin belirli faktörlere göre değişik biçimlerde organize edilmesi sonucu olarak değişik türlerde hazırlanabilir. Örneğin, amaç öğesinin farklı olmasından kaynaklanan öğretim ünitesi ve kaynak üniteler vardır. Öğretim ünitesi hedefler, içerik, araç-gereç, yöntem-teknik, değerlendirme, ödev ve referans kısımlarından oluşmaktadır. Öğretim ünitesinin planlanışında öğrencilerin, ilgi ihtiyaç ve sorunları merkeze alınır. Bu ünite öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlamayı öngördüğünden, öğrencilerin öğrenme düzeyini yükseltmektedir. Kaynak ünitelerin yapı ve organizasyonu da öğretim ünitesi gibidir. Ancak, ünitenin planlanmasında çok sayıda hedefin esas alınması ve ilgili öğretmenlerin işbirliği ile hazırlanması kaynak ünitelerin özelliğini oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda her öğretmen kendi alanına uygun ünitelerden yararlanmaktadır. Kaynak üniteler, öğretmenlere öğrencilerini yetiştirme konusunda yardımcı olan planlardır. Kaynak ünitelerden oluşan kapsamlı çalışmalara "klavuz kaynak kitaplar " denir. Bu kitaplarda öğretmenlerin ihtiyaçlarının dikkate alınmasının yanında çeşitli bölgesel ihtiyaçlar da göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca kitapta, öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve sorunlarının çözümüne yönelik öneriler, hedefler, davranışlar, içerik araç-gereç ve kaynaklar, eğitim durumu ve değerlendirme ihtiyaca cevap verebilecek şekilde düzenlenmektedir (Alkan, 1991.s.33).

“Hazırlanan klavuz kaynak kitaplardan, her okuldaki ya da farklı kurumlarda görev yapan eğitimciler yararlanarak; kendi öğrencileri için uygun olanları seçip, hem kendisine, hem öğrencilerine, hem de yöresel ihtiyaçlara uygun ünite öğretim planları hazırlayabilirler “(Bilen,1993.s.184).

Amaç ögesinin farklı şekillerde organize edilmesinden öğretim ünitesi ile kaynak ünite gibi ünite türlerinin oluşmasının yanında, etkinliklerin farklı biçimlerde organize edilmesi de formel ünite, proje ünitesi ve blok zaman ünitesi gibi ünite çeşitlerinin oluşumuna yol açmıştır. Formel ünite eski ve yaygın olarak kullanılan bir ünite türü olup; hedef, içerik, öğrenme-öğretme yöntemleri, araç-gereç ve değerlendirme öğeleri ayrı bölümler halinde düzenlenir. Blok zamanlı ünite, bir öğretim oturumu veya seansı esas alınarak faaliyetlerin düzenlenmesidir. Proje ünitesi ise üniteyi oluşturan öğelerin bir iş veya proje üzerinde birleştirilmesini esas almaktadır (Alkan,1991,s.33).

Teorik olarak çeşitli ünite türlerinin tanımlanmasına rağmen ilköğretim kurumlarında genel anlamda yalnızca "ünite planı" kullanılmaktadır. Ancak, proje, öğretimde bir teknik olarak kullanılmaktadır. Bu tekniğin esas alındığı bir ünitenin planlanmasında faaliyetin özelliği göz önünde bulundurulur ve düzenleme buna göre yapılır. "Proje tekniği, bireysel ya da küçük gruplar aracılığıyla doğal koşullar altında yaşama benzeyen bir yaklaşımla problemlerin çözümünü amaçlayan bir öğretim tekniğidir “(Bilen,1993 s,158).

İlköğretimin ilk beş sınıfında proje çalışmaları genellikle küme çalışmaları biçiminde yapılır. Öğretim ünitesinin işleniş biçimine öğrencilerle birlikte karar verilmesi esastır. Bu amaçla ünitelerinin işlenişinde problem çözme, proje, labaratuvar yöntemleri vb. yaparak-yaşayarak öğrenmeyi sağlayıcı ve öğrencileri aktif kılıcı araştırmacı yöntemlerin kullanılması önerilmektedir. Ünitenin işlenişinde hangi yöntem ve teknik kullanılırsa kullanılsın bu çalışmalar hazırlık, öğrencilerle birlikte planlama, işleniş, ara değerlendirme, gerekli beceriler üzerinde pekiştirici

alışmalar, tekrar işlenişe devam etme ve genel değerlendirme aşamalarından oluşur.(MEB,1981).

Hazırlık aşaması, öğretmenin kendi hazırlığı ve öğrencileri ile birlikte yapması gereken hazırlık çalışmalarından oluşmaktadır. Öğretmen rencileri ile görüşmeden önce, yıllık plandan işlemeye karar verdiği üniteye kendisine göre bir hazırlık yapar. Öğretmen bu çalışmada kendi açısından rencilerinin ünite ile ilgili neleri öğrenmeye ihtiyaçları olduğunu, bu bilgilerin en iyi nasıl öğretilebileceğini ve gerekli çalışmaların nasıl yapılacağını tesbit eder. Bunun yanında bilgilerin hangi kaynaklardan elde edilebileceğini ve gerekli araç gereçleri belirler. Tecrübeli ğretmen, müfettiş vb.kişilerin görüşlerinden yararlanır. Öğretmen ve öğrenciler birlikte daha sonra ünitede ele alınacak konuları tesbit ederler. Ayrıca ğretmen problemin çözümüne yardımcı olacak kitapları okur. Kaynak kişilerden yararlanır. Geziler, deneyler yapar ve gerekli araç gereçleri gözden geçirir.

Öğrencilerle birlikte planlama yapılırken öğrencilerin ünite ile ilgili olarak öğrenmek istedikleri, merak ettikleri konuların tesbiti ile içe başlanır. nitenin işleniş şekli, araçlar, geziler, deneyler, kaynak kişiler ve başvurulacak kitapların adları ve nasıl bulunacağı tesbit edilir. Ayrıca ifade ve beceri derslerinde (Türkçe, Matematik, Resim iş, Müzik ve Beden eğitimi) nite ile ilgili yapılacak çalışmalar birbirleri ile organik bağ kuracak biçimde düzenlenir.

İşlenişin nasıl olacağına (küme çalışması mı yoksa bireysel çalışma mı olacak) ğrencilerle birlikte planlama yapılırken karar verilir. Genellikle ilköğretimin birinci devresinde (2,3,4,5. sınıflarda) bu çalışmaların küme çalışması tekniği ile yürütülmesi ve işlenişin de buna uygun olarak düzenlenmesi önerilmektedir. nite planında ara değerlendirme, pekiştirici çalışmalar ve genel değerlendirmenin de nasıl yapılacağı ayrıntılı bir şekilde belirtilmelidir. İlkokul programında öğretmene rehber olması bakımından bu basamaklar önerilmekle beraber, tercih yine de öğretmene bırakılmaktadır.

Bilindiği üzere, ilkokul programının ilkokulun eğitim ve öğretim ilkeleri kısmında “Çocuklar başkalarının istediklerini değil, ilgi duydukları şeyleri öğrenirler” (MEB,1988, s, 36) ifadesi yer almaktadır. Halen kullanılmakta olan 1968 programının “çerçeve programı “ niteliğini taşıması, konuların seçimi ve öğretim ünitelerinin düzenlenmesinde öğretmene belli ölçüde serbestlik tanımaktadır. Bu programın özünde ilkokul öğrencilerinin, ihtiyaçlarından yola çıkılarak yeteneklerinin geliştirilmesi ve belirlenen amaçlara uygun davranışların kazandırılması yatmaktadır. Programda üniteler, ülke genelindeki ihtiyaçları karşılamak üzere ana maddeler halinde tesbit edilmiş, sınırlandırılması gerekli görülen ünitelerde ayrıntılara yer verilmiştir. Çevrenin durumuna ve öğrencilerin düzeylerine göre diğer ayrıntıların belirlenmesi ve eklenmesi öğretmenlere bırakılmıştır.

Öğretmenlerin öğretim programlarını tanımamaları, programlardaki açıklamalardan yeterince yararlanmamaları ve konu ile ilgili eserleri okumamaları etkili bir planlama yapmalarını zorlaştırmaktadır. Öğretim programlarında ünitelerin sıralanışından öğretmenlerin zaman zaman yakındıkları (sıralamada ön şartlılık , bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa gibi birçok ilkelere uyulmadığı vb.) görülmektedir. Programda belirlenen ünite ve konuların işlenme sırası da öğretmenin tercihi bırakılmıştır. Çevrede rastlanmayan ve okulda incelenmesi mümkün olmayan konular işlenecek ünite kapsamına alınmayacağı gibi, programda gösterilmemiş fakat çevre özelliği yönünden ele alınması gerekli konu veya ünitelerin eklenmesine ve yeni ünitelerin oluşturulmasına da olanak verilmektedir.

22 Haziran 1981 tarih ve 2089 sayılı Tebliğler Dergisinde ünite planı hazırlamak branş öğretmeni için bir zorunluluk olduğu halde öğretim kurumlarında buna uyulmamaktadır. Branş öğretmenlerinin ünite planı yapmayışlarının nedeni ilköğretimin ikinci kademesinin daha önceden ortaöğretim kapsamında olması ve ortaöğretimden gelen alışkanlığın sürdürülmesi olarak düşünülebilir. Ayrıca sözkonusu yönergenin oldukça eski olması; eğitim sisteminde meydana gelen

değişikliklere paralel olarak öğretim planları konusunda yeni bir düzenleme yapılmaması ve yasal boşluklardan dolayı bazı aksaklıklar görülmektedir. Örneğin, 31.08.1992 tarih ve 2365 sayılı Tebliğler dergisinde yayınlanan İlköğretim Kurumları Yönetmeliği ile 6,7 ve 8. sınıflar ilköğretim kapsamına alındığı halde yönetmelikte öğretimin planlanması konusuna açıklık getirmemektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın program geliştirme ile görevli olan çeşitli dairelerinde kurulan komisyonlarda uygulanmak üzere "Milli Eğitimi Geliştirme Projesi" çerçevesinde oluşturulan program geliştirme modeline (taslak) göre ünite planının öğretmenlerce etkili ve verimli bir şekilde kullanılması amaçlanmıştır. Bunun için ünite planında dersin özelliklerine göre şu bölümlerin bulunması uygun görülmüştür.

1. Tanımlayıcı başlık,
2. Ünitenin süresi,
3. Konunun önemi (diğer konu ve alanlarla ilişkisi),
4. Konunun alt başlıkları,
5. Hedefler ve davranışlar,
6. Öğretme-öğrenme etkinlikleri (işleniş),
7. Öğretim materyalleri,
8. Önerilen değerlendirme stratejileri,
9. Semboller, terimler,

Modele göre hazırlanan ünite planları oldukça ayrıntılı olmaktadır. Yani öğretmenlerin yararlanabilecekleri iyi bir araç olacağı düşünülmektedir. Ancak, bu, öğretmenin ayrıca bir ünite planı yapmayacağı anlamına gelmemelidir. Öğretmen, yapacağı ünite planında, hazır ünite planlarını çevre ve öğrencilerinin seviyelerine göre yeniden düzenlemelidir.

Mevcut uygulamaya göre ilköğretim kurumlarındaki branş öğretmenleri okuttıkları derslerle ilgili olarak ünite planı yapmamaktadırlar. Ancak, bu

öğretmenlerin de ünite planı yapmaları eğitim-öğretim açısından yarar sağlayacaktır. Sınıf öğretmenleri ise ünite planlarını ilkökul programında belirlenen esaslara göre yapmaktadırlar. Bu planların ana hatları genellikle şöyledir.

Okul :

Sınıf :

Ders : (mihver ders)

Ünitenin Adı :

Ünite No :

Ünitenin Süresi : (başlangıç-bitiş tarihi ve iş günü ile beraber)

Milli bayramlar, belirli gün ve haftalar :

Derslerin dağıtım şeması :

Dersin Adı : .....Ders Saati :

Amaçlar : (derslerde ünite süresince kazanılması tasarlanan amaçlar ve davranışlar)

Konular : Belirlenen süre içinde mihver ders ve buna bağlı olarak ifade ve beceri derslerinde işlenmesi tasarlanan konular)

Eğitim Durumu : (ünite süresince kullanılacak yöntemler, teknikler genel olarak kullanılacak araç-gereçler, yapılacak gezi-gözlem deneyler vb.)

Değerlendirme : (değerlendirmenin nasıl yapılacağı)

Sönmez'e göre ünite planlarının yapılışı mevcut uygulamadan farklıdır.

Böyle bir ünite planında ana hatlar şöyledir (Sönmez, 1993.s.411-419):

Ünitenin Adı :

Ünite No :

Süre:

KONU ÖRÜNTÜSÜ

I....

a....

II.....

a.....

HEDEFLER

1.11.....

1.31.....

HEDEF DAVRANI^aLAR

HEDEF.....

Davranışlar

1.....

...DERSLER

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Öğretme yöntemi (düz anlatım , soru ve cevap vb.)

Kaynak kitaplar: (kitapların adları sayfalarıyla birlikte sıralanacak)

Kaynak kişiler :

Araç-gereçler :

1.....

2.....

ÜNİTE YA DA KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

Konun başlığı

Alt başlık

Ana nokta

Yardımcı nokta

HEDEF.....

1.....

Davranışlar

1.....

2.....

EĞİTİM DURUMU

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ (...5dk)

1. DİKKAT ÇEKME (nasıl yapılacağı ayrıntılı)

2. GÜDÜLEME (“ “ “)

3. GÖZDEN GEÇİRME (“ “ “)

4. GEÇİŞ (“ “ “)

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ (...dk)

SORULAR.....YANITLAR.....

1..... 2.....

ARA ÖZET (ayrıntılı)

ARA GEÇİŞ (ayrıntılı)

SORULAR.....YANITLAR.....

1..... 2.....

D. SONUÇ BÖLÜMÜ (.....dk)

SON ÖZET

TEKRAR GÜDÜLEME

KAPANIŞ

E. DEĞERLENDİRME (...dk) (nasıl yapılacağı ayrıntılı anlatılır)

NOT: Ünitenin diğer dersleri de aynı şekilde düzenlenir.

Sönmez (1993), ilgili dersin öğretim programı hazırlanırken ünite planlarının bu şekilde yapılmasını önerirken, öğretmenlerin ayrıca yıllık,günlük ve ders planı hazırlamaları konusundan söz etmemektedir. Ünite planlarının bu şekilde hazırlanmış olması durumunda bütün ayrıntılar uzmanlarca belirlenmiş olduğundan öğretmenin ünite planı dışında plan hazırlamasına gerek olmayacağı söylenebilir. Ancak, öğretmenler bu hazır planlar üzerinde ihtiyaca göre değişiklikler yapabilirler. Böylece her gün günlük veya ders planı hazırlama ve ünite planları yapma yükünden kurtulacaklardır. Daha da önemlisi ünite planları uzmanlarca hazırlanacağından planlarda eğitim-öğretimde karşılaşılabilecek çeşitli sorunlar göz önünde bulundurulacak; öğretmene iyi bir rehber olacaktır.

Bilen (1993.s.183), ünite planında hedef, davranış, içerik, yöntem, araç-gereç, kaynaklar, eğitim durumu ve değerlendirme gibi öğelerin yer alması gerektiğini belirtmektedir. Mevcut uygulama bundan pek farklı değildir. Özçelik (1992, s.224)'de ünite planı hazırlama konusunda Sönmez'in yaklaşımını benimsemektedir. Demirel ise (1993), ünite planlarında ilköğretim kurumlarındaki mevcut uygulamaya benzer bir yol izlemektedir. Sezgin (1994) ünite planlarını daha çok mesleki ve teknik eğitime yönelik olarak düzenlemekte; öğretme-öğrenme faaliyetlerinde öğretmen faaliyetleri ve öğrenci faaliyetleri birbiriyle ilişkili olarak yazılmaktadır. Yani öğretmenin soracağı sorular ve sorulara öğrencilerin vereceği olası cevaplar ünite planında ayrıntılı bir şekilde belirtilir. Bu yönüyle Sezgin'in de Sönmez'e benzer bir yaklaşım takip ettiği söylenebilir.

Ünite planlarının hazırlanması konusunda mevcut uygulama ile uzmanların önerileri arasında özde pek farklılık görülmemesine rağmen, ayrıntılarda bazı farklılıklar vardır. Bu farklılıklar az da olsa öğretmenlerin mezun oldukları okullarda öğrendikleri bilgilerle atandıkları okullarda gördükleri uygulamalar arasında çelişki yaratmaktadır.

c. Günlük Plan

Öğretimin planlanmasına yönelik çalışmalar genelden özele doğru bir sıra takip etmekte ve özele inildikçe muhtevanın sınırları daralmakta, ancak ayrıntı artmaktadır. İlköğretimdeki mevcut uygulamaya göre öğretimin planlanmasında ünite planlarının hazırlanması yeterli görülmemekte, etkili bir öğretim için üniteye bulunan bütün unsurların ayrıca günlük /ders planları şeklinde düzenlenmesi istenmektedir. Günlük plan ders/derslerden oluştuğu için eğitim literatüründe daha çok ders planı üzerinde durulmaktadır.

Ders, öğretme-öğrenme sürecinin birbirini izleyen iki dinlenme zamanı arasındaki kısmı olup, genellikle bu süre ilkokullarda 40-45, yukarı sınıflarda ise 45-50 dakikadır. Ders planı ise aynı anda arka arkaya devam eden ve bir defada bir

saatten bir kaç saate kadar süren öğretimi kapsamaktadır. (Doğan, 1982). Günlük plan dersler arası ilişkiler de gözetilmek üzere; o günkü derslerin planlarından oluşur. Bu durumda günlük plan, bir sınıfın günlük çalışmalarında yıllık ve ünite planları esas alınarak, öğretim faaliyetlerinin günlük derslere göre; ünite, konu, süre, amaç, araç-gereç, yöntem, işleniş ve değerlendirme bölümlerini içeren bir plandır.

Ders planı için uzmanlarca önerilen formatlarda bazı farklılıklar görülmekle beraber, hepsinin özde aynı olduğu görülmektedir. Sadece ifade ve ayrıntılarda bazı farklılıklar vardır. Ders planlarının kapsamı, ünite planlarının kapsamından bir ders için yapılacak çalışmanın alınarak organize edilmesidir. Bu bakımdan ünite planında yer alan bütün bölümler ders planında da bulunmaktadır. Yani ünite öğretim planında bulunan amaçlar, kazandırılacak davranışlar, içerik, eğitim durumu (işleniş) ve değerlendirme bölümleri ders planında da yer almaktadır. Ancak, bunlar bir ders saati içinde gerçekleştirilecek şekilde sınırlandırılmaktadır. Ders planında ünitenin kısa bir bölümü ele alınmakta; öğretimin etkililiği açısından yapılacak çalışmalar ayrıntılı bir şekilde sıralanmaktadır.

Ders planları hazırlanırken, hazırlanan planın dersin içeriğine uygun olmasına, öğrencilerin görüşlerini almaya imkan sağlamasına ve ihtiyaçlarının karşılanmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca ders planında öğretilecek temel kavramların vurgulanmasına özen gösterilmelidir. Öğretmen plan yaparken içeriği düzenlemede, meslektaşlarının deneyimlerinden yararlanmalıdır. Bunun yanında öğretmen araç-gereç, kaynak vb. materyallerin içerikle ilişkisini göstermeye ve bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, yakından uzağa gibi öğretim ilkelerine uymalı; dersin bütünü, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini, içeriğin niteliğini, mevcut fiziki imkanları ve kendi kapasitesini göz önünde bulundurmalıdır.

Ders planı belirli eğitim durumu için uygun olmalı; öğrencinin, öğretmenin ve yöneticinin ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Bununla birlikte öğretimin etkililiğini arttırmak

için ders planlarında öğretim sırasında sınıfta ele alınacak bütün bilgi ve süreçler yer almalıdır.

Ders planının nasıl yapılacağı dersin nasıl işleneceğine bağlıdır. Bu konuda iki değişik yaklaşıma rastlanmaktadır. Bazı eğitimcilere göre ders planı, giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır(Bilen,1993). Bazı eğitimciler ise Herbart'ın konu ile ilgili olarak geliştirdiği dört basamaklı hazırlık, sunu, uygulama ve değerlendirme (Küçükahmet,1989; Büyükkaragöz,1993) aşamalarını içeren ders işleme şeklini benimsemektedirler.

Ders planının giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşması durumunda, giriş bölümünde "hedefler, temel gerekçe, ön bilgilerin yoklanması, algısal kesinlik (güdüleme), araç-gereç, kaynaklar, konudan haberdar etme, hedeften haberdar etme ve dikkat çekme gibi faaliyetler bulunmaktadır. Gelişme bölümü, eğitim durumu (içerik, yöntem, eğitim teknolojisi), pekiştireç, ipucu, dönüt, düzeltme, öğrenci katılmanlığı gibi faaliyetleri; sonuç bölümü ise değerlendirme, kılavuz uygulama, bağımsız uygulama, özet ve ödevden oluşmaktadır" (Bilen 1993,s.185).

Herbart'ın basamaklarına göre hazırlanan ders planlarının hazırlık aşaması güdüleme ve ilgi uyandırma aşamasıdır. Kırk dakikalık bir dersin ancak 3-5 dakikası bu aşamaya ayrılmaktadır. Sunu basamağında bilginin nasıl takdim edileceği yer almaktadır. Bunun için ders planına konunun alt bölümleri, hatırlanacak önemli noktalar, kilit kavramlar, anahtar sorular, kurallar, şekiller, formüller vb. yazılmaktadır. Matematik fen bilgisi gibi derslerde bu bölümde bol bol problem çözümleri yer almaktadır. Uygulama basamağında, özetleme, tekrarlama, karşılaştırma, genelleme, sözlü soru vs. yer alacaktır. Bunlar ders planına kısaca yazılacak, yani fazla ayrıntıya girilmeyecektir. Değerlendirme basamağında konuyla ilgili olarak öğrenilenlerin nasıl ölçüleceği ve buna bağlı olarak nasıl değerlendirileceği belirtilecektir. Bu bölümlerin dışında ders planına ayrıca görsel-işitsel araçlar, kaynak kitaplar ve öğrenciye tavsiye edilecek kitaplar da yazılmalıdır(Küçükahmet,1989.s.30-32).

Sönmez'e (1993) göre ünite planı ders planlarından oluşmakta ve dersin işleniş biçimi kullanılan yöntemle göre değişmektedir. Dolayısıyla ders planı da kullanılan yöntemle göre farklı yapılmalıdır. Dersin işlenişinde çeşitli yöntemler (Düz anlatım, güdümlü tartışma, görüşme, örnek olay, gösterip yaptırma) ve her yöntemle ilgili çeşitli teknikler vardır. Dersin amacı ve konusu dikkate alınarak yöntem ve tekniklerden uygun olanlar seçilerek ders planına yazılır. Ayrıca, ders planında dersin başından sonuna kadar yapılacak işlemlerin tümü belirtilir.

Büyükkaragöz (1993) ders planı hazırlamada Herbart'ın basamaklarını esas alan bir format kullanmıştır. Bu formata göre ders planı aşağıdaki gibi düzenlenmektedir.

Dersin adı :

Sınıf (sınıflar) :

Konu :

Amaçlar: Dersin başarılı bir şekilde yapılmasının sonucunda öğrencilerin kazanmaları gereken davranışlar. Bu davranışlar yeterliğe dayalı amaçlar şeklinde yazılmalıdır. Yeterliliğe dayalı amaçlar (Bazı kaynaklarda davranış, hedef davranış şeklinde de ifade edilmektedir); planlı öğretme-öğrenme faaliyetlerine dayalı olarak öğrencinin kazanması beklenen davranışları, bu davranışın gerçekleşeceği şartları ve davranışların standartlarını tanımlar.

Amaçların yeterliğe dayalı amaçlar şeklinde ifade edilmesi program kapsamının tesbiti ve sıralaması, öğretim zamanının kararlaştırılması, gerekli araçların seçilmesi, öğretimde izlenecek yöntemin ve değerlendirmenin belirtilmesi yönlerinden çok önemlidir. Bununla birlikte davranışların bu şekilde belirlenmiş olması öğretmen, öğrenci, program geliştirmeci, değerlendirme ve yönetici gibi unsurlar yönünden büyük yararlar sağlamaktadır. Öğrenci, öğretim sürecinin herhangi bir basamağında neleri başardığını, ilgili öğretim programının başarıyla tamamlayabilmesi için daha neleri yapması gerektiğini belirleyebilir. Öğretmenin ise etkili bir planlama yapmasına imkan sağladığından, amaçlarda tanımlanan

noktalardan nerelere ulaştığını ve daha nelere ulaşması gerektiğini belirlemede kolaylık sağlar. Bu anlayışta ders planına dersin özel amaçları (konuların amaçları) yazılmaz. Özel amacın yazılması öğretmene pek yarar sağlamayacağından ders planına özel amacı tanımlayan yeterliğe dayalı amaçlar (davranışlar) yazılır. Bu amaçlar günlük /ders planına "bu dersle ilgili öğretim-öğrenme etkinliği sonucunda öğrenciler :

a.... söyler.

b....yazar, şeklinde ifade edilir (Sezgin, 1994. S. 161-163).

Kaynak-Araç ve Gereçler : Dersi hazırlamak için yararlanılan kaynaklar ile öğrencilere okumaları önerilen kaynaklar ve bu konunun işlenmesi için gerekli bütün araç ve gereçlerin listesi yazılır.

1. Hazırlık : Dersin başında konuya nasıl giriş yapılacağı, öğrencilerin derse güdülenmesi, dikkatlerin çekilmesi ve benzeri çalışmalarla öğrencilerin derse nasıl hazırlanacağı yazılır.

2. Sunuş : Konunun alt başlıkları ve bunların ayrıntılarıyla vurgulanacak kilit kavramlar, konu ile ilgili anahtar sorular, gösteri, gözlem, deney, grupça veya bireysel çalışma yöntemleri ile araç-gereçlerin kullanışı konunun işleniş sırasına göre madde madde yazılır.

3. Uygulama : Dersin önemli noktalarının özet şeklinde vurgulanması, konunun öğrencilerce özetlenerek tekrarlanması ile; karşılaştırma, genelleme çalışmaları, öğrenciyi düşündürmek için sorulacak sorular ve yaptırılacak çalışmalar belirtilir.

4. Değerlendirme: Öğrencinin ne kadar öğrendiğini ölçmek için uygulanacak yazılı yoklama, sözlü yoklama, test, problem çözümü, iş testi gibi teknikler ve bunlarla ilgili sorular yazılır.

Hazırlık ve Alıştırma Çalışmaları : Dersin konusuyla ilgili olarak yaptırılacak alıştırmalar ile gelecek dersin konusuyla ilgili öğrencilerin yapmaları gereken hazırlık çalışmaları yazılır.

Gelecek dersin konusu : Öğrencilerin gelecek dersin konusundan haberdar olmaları için ders planına gelecek dersin konusu açık ve tam olarak yazılır. Ayrıca, sunuş ve uygulama basamakları iç içe ve tek bir basamak şeklinde işleniş olarak da yazılabilir.

Günlük çalışmaların planlanması da sınıf ve branş öğretmenlerine göre biraz farklıdır. Branş öğretmenleri yalnızca okuttukları ders / derslerin planını yaparlar. Sınıf öğretmenlerinin her gün yaptıkları planlar ise “günlük plan” olarak adlandırılmaktadır. Branş öğretmenlerinin birden çok sınıfta aynı dersi veya benzer dersleri okutmaları durumunda yaptıkları plana günlük-ders planı denir. Bunun yanında sınıf veya branş öğretmenlerinin tek tek veya birlikte yapacakları geziler için yapılan planlara gezi-gözlem ve inceleme planı; deney veya uygulamalar için yapılan planlara da deney planı veya uygulama planı denir (MEB, 1981).

Nüfusu az olan köylerde bir sınıfı oluşturan öğrenci sayısının azlığı, mevcudu az olan sınıflara ayrı bir öğretmen verilmesinin imkansızlığı, birden fazla sınıfın birleştirilerek tek grup halinde bir öğretmen yönetiminde tutulması zorunluluğunu doğurmuştur. Dolayısıyla birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenlerin öğretim planları hazırlarken bu durumu dikkate almaları gerekmektedir. Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmen, derslik ve sınıf mevcutlarına göre sınıfların oluşturulmasında bir çok durumla karşılaşabilmektedir.

Birleştirilmiş sınıflarda 1.,2. ve 3. sınıflar A grubu, 4 ve 5. sınıflar B grubu olarak gruplandırılmıştır. Tek öğretmenli okullarda A ve B grubu aynı öğretmen tarafından, iki öğretmenli okullarda A grubu bir öğretmen B grubu ise diğer öğretmen tarafından okutulmaktadır. Öğretmen ve öğrenci sayısına bağlı olarak 1., 2. sınıf öğrencileri birlikte, 3., 4. ve 5. sınıf öğrencileri birlikte veya 1. sınıf

öğrencileri bağımsız; 2.,3. sınıflar birlikte, 4., 5. sınıflar birlikte bir sınıfta okutulabilmektedir.

1., 2. ve 3. yıl öğrencilerinin birleştirilmesinden meydana gelen A grubu Hayat Bilgisi ünitelerini, 4. ve 5. yıl öğrencilerinin birleştirilmesinden meydana gelen B grubu da Sosyal Bilgiler ile Fen Bilgisi ünitelerini tek bir grup halinde ele almalıdır.

Birleştirilmiş sınıflarda sınıfların birleştirilmesi ile sınıf sayısı azaltılmış, öğretmenin öğrencileri ile ilgilenmesi için daha çok zaman ve fırsat doğmuştur. Bunun yanında çeşitli dersler büyük üniteler halinde birleştirilerek ders sayısı da azaltılmıştır.

A grubunda Hayat Bilgisi derslerinde üç yılda işlenecek üniteler; 1.yıl, 2. yıl ve 3. yıl olmak üzere zorluk bakımından birbirine eşit olarak üç bölümde ele alınmıştır. Bu bölümler dönüşümlü olarak işlenmektedir. Ayrıca bu ünitelerin düzenlenmesinde zorluk durumu da göz önünde bulundurulmuştur. Her üniteye okula yeni gelen çocuklarla 2. ve 3. yıl çocuklarını da ilgilendiren problemler vardır. B grubunda Sosyal Bilgiler ile Fen Bilgisi üniteleri iki yılda işlenecek şekilde 1. ve 2. yıla paylaştırılmıştır.

Birkaç sınıfı verimli olarak bir arada idare edebilmek, öğretmenlerin derslerine iyi bir şekilde hazırlanmaları ile mümkündür. Bu çalışmaların verimli olabilmesi, öğretmenin günlük işlerini, öğretmenli ve öğretmensiz geçecek saatleri önceden çok iyi bir şekilde planlamasına bağlıdır. Onun için bu tip okullarda görev yapan öğretmenlerin doğrudan doğruya meşgul olacakları dersleri olduğu gibi; kendi başlarına etkinlikte bulunacak grup ya da kümelerin çalışmalarını da çok iyi planlamaları gerekmektedir (MEB, 1995, S.467).

Birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretim planları (yıllık, ünite ve günlük planlar) da bu tip okullar için önerilen biçimde yapılmalıdır. Bu durumda A grubu ve B grubu

için ayrı yıllık ve ünite planları yapılmalıdır. Günlük çalışmalar için ise ortak bir günlük plan yapılmalı, bu planda öğretmenli ve öğretmensiz yapılacak çalışmalar yazılmalıdır.

Gerek Herbart'ın basamakları olarak bilinen ders planı hazırlama yaklaşımı, gerekse giriş, gelişme ve sonuç biçiminde hazırlanan ders planı yaklaşımı halen çeşitli eğitim kurumlarında kullanılmaktadır. Öğretmenlerin bir çoğu mezun oldukları okullarda kendilerine öğretilen biçimde plan yapmaktadırlar. Ancak, İlköğretim kurumlarında genellikle Herbart yaklaşımı esas alınmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 22.06.1981 tarihli eğitim-öğretim çalışmalarının planlı yürütülmesine ilişkin yönergesinde ilköğretim kurumları için önerilen günlük plan, ders planı, günlük ders planı, gezi-gözlem ve inceleme planı ile deney planı örnekleri aşağıda gösterilmiştir.

Günlük Plan Örneği

Okulu :

Sınıfı :

Şubesi :

1. DERS :

Konu :

Süre :

Amaç :

Araç-Kaynak :

İşleniş :

NOT : Diğer dersler de aynı şekilde düzenlenmektedir.

Değerlendirme :

1. Günlük derslerde öğrenilenlerin tekrarı
2. Öğrenilenlerle ilgi soruların cevaplandırılması
3. Eksikliklerin tamamlanması
4. Bir sonraki gün yapılacak çalışmaların tespit edilmesi

Sınıf Öğretmeni

Okul Müdürü

-

Ders Planı Örneği

Ders :

Ünite :

Konu:

Süre :

Sınıf :

Amaç :

Kaynak-araç-gereç :

Konunun bölümleri :

İşleniş-Yöntem:

Değerlendirme:

Okul Müdürü

Ders Öğretmeni

Günlük-Ders Planı Örneği

Dersin Adı

Milli tarih

Vatandaşlık Bil.

Milli Coğ.

1-C

3-A

3-C

Sınıfı :

Ünitenin Adı:

Konunun Adı:

Amaçlar:

Konunun bölümleri:

Yöntem ve teknikler:

Kaynak-araç ve gereçler:

Gezi- gözlem-deney

Ödev

Değerlendirme

Okul Müdürü

Sınıf Öğretmeni

Gezi-Gözlem ve İnceleme Planı Örneği

- 1.Okul
- 2.Sınıf
- 3.Ders
- 4.Konu
- 5.Gezi-gözlem ve incelemenin amacı
- 6.Gezilecek veya incelenecek yer veya kurum
- 7.Gezinin başlama tarihi ve saati
- 8.Gezinin bitiş tarihi ve saati
- 9.Gezi gruplarının kimlerden oluştuğu (katılacak sınıflar, öğrenciler, öğretmenler, veliler ve yöneticiler listesi)
- 10.Gezinin gidiş - geliş güzergahı ve gidiş-geliş şekli
- 11.Geziye gideceklerin yanlarında götürecekleri araç-gereç ve eşyalar
- 12.Gezi süresince uyulması gereken kurallar ve dikkat edilecek hususlar
- 13.Gezi esnasında belirlemesi muhtemel sorunlar ve çözüm yolları
- 14.Uygulama
  - a. Yapılacak gözlemler
  - b.Sorulacak sorular
  - c.İncelenecek ve araştırılacak yerler
  - d.Görüşülecek kişi ve yetkililer
- 15.Gezinin değerlendirilmesi

Zümre ve Sınıf Öğretmenleri

Okul Müdürü

Deney ve Uygulama Planı

Okul:

Sınıf:

Ders:

Ünite:

Konu:

Deney no : -

Deneyde kullanılacak araç ve gereçler:

Deneyin yapılışı:

Değerlendirme:

Ders Öğretmeni

Okul Müdürü

Milli Eğitim Bakanlığı yukarıdaki örnek plan çizelgelerine göre plan hazırlanmasını önermektedir. Ancak, öğretmenlerin mezun oldukları okullarda plan hazırlama konusunda aldıkları eğitimle Milli Eğitim Bakanlığı'nın önerdiği plan hazırlama yaklaşımı arasında bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. Hatta plan hazırlama konusunda Eğitim Fakülteleri ve bu fakültelerde ders veren öğretim elemanları arasında da zaman zaman farklı yaklaşımlara rastlanmaktadır. Bu farklı yaklaşımlardan dolayı öğretmenlerin uygulamada bazı sorunlarla karşılaştıkları bilinmektedir. Bu durum, öğretmen, yönetici ve deneticiler arasında zaman zaman tartışmalara yol açmaktadır.

Özellikle ders planlarında, amaç ve konunun nasıl yazılacağı (önce konu mu yazılacak,amaç mı yazılacak?) amaç ifadesinin nasıl olacağı, davranışların nasıl yazılacağı, içeriğin nasıl belirleneceği; konuya göre öğretim yöntem ve tekniklerinin nasıl seçileceği ve plana nasıl yazılacağı tartışma konusu olmuştur. Ayrıca araç ve gereçlerin tespiti, ders sonunda değerlendirmenin nasıl yapılacağı ve bunların plana nasıl yazılacağı da tartışma konularındandır.

Gerek değişik kaynaklardaki ders planı hazırlama konusundaki yaklaşımlar, gerek yönetici ve deneticilerin bu konudaki görüşleri arasındaki farklılıklar ve gerekse uygulamada karşılaşılan sorunlardan dolayı ilköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlamadaki sorunları konusunda araştırma yapmaya ihtiyaç duyulmuştur.

İlgili Araştırmalar

Azizoğlu (1989) Ankara merkez ilkokullarında görevli öğretmenlerin öğretim planlarının hazırlanması ve uygulanmasıyla ilgili görüşleri; öğretim planlarının gereğine inanmaları , planlar hakkındaki yeterlikleri , okul müdürü ve ilköğretim müfettişlerinin planlar konusundaki rehberliklerinin yeterliliği ile mesleki kıdem; mezun olunan okul ve cinsiyete göre öğretmenler arasında farklılıklar olup olmadığını tespit etmeyi amaçlamıştır.

Araştırma verileri bu amaçları gerçekleştirecek olan bir anket ile toplanmıştır. Örneklemi oluşturan öğretmenlerin hazırlamış oldukları öğretim planları ile ilgili yeterlikleri derecelendirme ölçeği ile saptanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin öğretim planlarının gereğine inanma düzeyinin düşük olduğu, plan hazırlama konusunda yetersiz oldukları, okul müdürü ve ilköğretim müfettişlerinin bu konudaki rehberliklerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Öğretim planlarının hazırlanması ve uygulanması konusunda mezun olunan okul ve kıdeme göre bazı farklılıklar belirlenmiştir.

Sönmez, (1992) gecekondü, merkez ve özel ilkokuldan seçilen öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin ders içinde öğrenme-öğretme süreçleri ile ilgili strateji ve yöntemleri yeterli kullanmadıkları, daha çok ceza ve ikazı kullandıkları, dönüt düzeltme, pekiştirme ve ipucu vermediklerini öğrencilere düzeltme imkanı tanımadıkları gözlenmiştir. Öğrencilerin derse katılımını sağlayamadıkları, her dersin sonunda biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme yapmadıkları gözlenmiştir. Öğretmenlerin günlük plan yaptıkları ve konuyu belirledikleri tespit edilmiş ancak günlük ders planını eğitim biliminin ilkelerine göre hazırlamadıkları görülmüştür.

Alacapınar (1994), özel okul ve devlet okulu öğretmenlerinin sınıf içi etkinlikleri konusunda yaptığı araştırmasında, özel okul öğretmenlerinin, dersin giriş bölümündeki etkinlikleri, devlet okullarındaki öğretmenlere göre biraz daha fazla

yaptıkları, ancak aradaki farkın önemli olmadığını tespit etmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda öğretmenlerin derslerinde geleneksel tutum ve alışkanlıklarını değiştirmeyip formal öğretmen konuşmasını seçtikleri gözlenmiştir. Öğretmenlerin öğretme ve öğrenme stratejilerini kurallara uygun olarak kullanmadıkları görülmüştür. Bunun yanında, özel okul öğretmenlerinin dersin sonuç bölümündeki etkinlikleri devlet okullarındaki öğretmenlere göre sınıf ortamında daha yüksek düzeyde gösterdikleri tespit edilmiştir. Değerlendirme bölümündeki davranışları ise her iki okul öğretmenlerinin de yüksek düzeyde gösterdikleri tespit edilmiştir.

Özbudun (1995)İlköğretim okullarında görev yapan resim-iş dersi öğretmenlerinin işin doğası ve yönetmelik gereği yapmak zorunda oldukları günlük ders planlarının şu andaki yapım şeklinin ve eksikliklerinin giderilmesi ve verimliliğin artırılması için öneriler sunulması amacıyla yaptığı araştırmada;

- 1.İlköğretimde öğretimin planlanması ile ilgili yasal düzenlemeler anlatılmakta,
2. Milli Eğitim Bakanlığınca öğretimin planlanması amacıyla geliştirilen plan örnekleri ve bu planlarla ilgili açıklamalara yer verilmekte,
3. Öğretim planlarının hazırlanmasında öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler dile getirilmekte,özellikle resim-iş dersinin haftada bir ders saati olmasının söz konusu dersin planlamasını güçleştirdiği vurgulanmaktadır.
4. Öğretim planlarının hazırlanmasında bilgisayardan yararlanılmasının faydalı olacağı tartışılmaktadır.

Kılıç (1995), 1991-1992 öğretim yılında uygulamaya konulan ilköğretim matematik programının eğitim-öğretim çalışmalarında öğretmene dolayısıyla öğretme-öğrenme sürecinin planlanması uygulanması ve değerlendirilmesine getirdiği katkı hakkındaki öğretmen ve müfettiş görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yaptığı araştırmada; öğretmen ve müfettiş görüşlerini belirlemek amacıyla anket formu uygulanmıştır. Öğretmenlerin hazırladıkları planlar inceleme formunda belirlenen kıstaslara göre değerlendirilmiştir. Öğretmen ve müfettiş görüşleri ile inceleme formuyla elde edilen veriler karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Anket sonuçlarına göre öğretmen ve müfettişlerin matematik programının planlama ve değerlendirmeye katkı sağladığı konusunda birleştikleri, uygulamaya katkı sağladığı konusunda ise öğretmenlerin olumsuz, müfettişlerin ise olumlu görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Özellikle inceleme formundan elde edilen sonuçlar öğretmenlerin plan yaptıklarını ancak, planlarda uygulama ve değerlendirmeye yeterince yer vermediklerini göstermektedir.

Yukarıdaki araştırmalarda genellikle öğretmenlerin mesleki bilgilerinin yetersiz olduğu, kendilerini yenileme konusunda çaba göstermedikleri öğretim planlarının gereğine pek inanmadıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, öğretmenlerin öğretim planları ile ilgili yeterliliklerinin düşük olduğu, okul müdürü ve ilköğretim müfettişlerinden yeterince yararlanamadıkları vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin sınıf içinde göstermeleri gereken davranışları istenilen düzeyde göstermedikleri, özellikle öğretimde değerlendirmeye yer vermedikleri kaydedilmiştir.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, ilköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlamadaki sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunların çözümü için önerilerde bulunmaktır. Araştırmanın temel amacına ulaşabilmek için şu sorulara cevap aranmıştır.

1. İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlarken amaç ve davranışları yazmadaki sorunları nelerdir ?
2. İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlarken içerik(konu/konular) yazmadaki sorunları nelerdir ?
3. İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlarken eğitim durumu (işleniş) yazmadaki sorunları nelerdir ?

4. İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlarken değerlendirme ile ilgili işlemleri yazmadaki sorunları nelerdir ?

5. İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlarken karşılaştıkları genel sorunlar nelerdir ?

6. İlköğretim öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarının belirlenen ölçütlere uygunluk düzeyi nedir ?

a. İlköğretim öğretmenlerinin hazırladıkları ders planlarındaki amaç ve davranışların belirlenen ölçütlere uygunluk düzeyi nedir?

b. İlköğretim öğretmenlerinin hazırladıkları ders planlarındaki içeriğin(konu/konular) belirlenen ölçütlere uygunluk düzeyi nedir?

c. İlköğretim öğretmenlerinin hazırladıkları ders planlarındaki öğretim durumunun (işleniş) belirlenen ölçütlere uygunluk düzeyi nedir?

d. İlköğretim öğretmenlerinin hazırladıkları ders planlarındaki değerlendirmenin belirlenen ölçütlere uygunluk düzeyi nedir?

Araştırmanın Önemi

Eğitim-öğretimde niteliğin artırılması için , öğretim planları yapılması zorunlu hale getirilmiştir. Bu amaçla, öğretimin planlanmasına yönelik olarak yıllık,ünite ve günlük planlar yapılmakta, M.E.B. zaman zaman Tebliğler Dergisinde konu ile ilgili genelgeler yayınlamakta, müfettişler denetim yaparken öğretmenlerin çalışmalarının planlı olup olmadığına bakmakta, okul müdürleri ise öğretmenlerin derslere planlı olarak girmelerini sağlamaktadır. Bu çalışmaların özünde öğretim planlarının yapılmasının öğretimde başarıyı yükselteceği, dolayısıyla beklenen amaçlara ulaşılacağı düşüncesi vardır. Yönetici ve deneticiler planlama konusuna bu kadar önem verirken, öğretmenlerin hazırladıkları planların daha çok şekil yönüne bakmaktadırlar. Hatta planlama konusunda zaman zaman yaşanan tartışmalar da (örneğin ders planında amaç veya konunun önce yazılması neyi değiştirir gibi...) bu noktalarda olmaktadır,

Öğretim planları konusunda yapılan araştırmalarda genellikle öğretmenlerin plan hazırlama konusunda yeterli olmadıkları, plan hazırlamanın gereğine inanmadıkları, plan hazırlamayı sadece yasak savmak için yapılan bir etkinlik olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin öğretim planları ve özellikle ders planı hazırlamadaki sorunlarını belirlemeye ve bunların çözümüne yönelik araştırmalara yeterince rastlanmamaktadır. Öğretmenlerin ders planı hazırlamadaki sorunlarını belirlemeyi ve sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirmeyi amaçlayan bu araştırmanın başta öğretmenler olmak üzere yöneticilere, deneticilere ve M.E.B.'nin ilgili birimlerine ışık tutacağı umulmaktadır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubunun seçimi, sınırlılıklar, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanması ve tanımlar ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmenlerin ders planı hazırlarken karşılaşılabilecekleri sorunları içeren anket ve ders planı için belirlenen ölçütlerden oluşan değerlendirme formu kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma Ordu İli'nin merkez ve ilçelerindeki ilköğretim düzeyindeki okullarda görev yapan öğretmenler arasından araştırmacı tarafından belirlenen ölçütlere göre oluşturulan çalışma grubuyla gerçekleştirilmiştir.

Çalışma grubunun oluşturulmasında değişik kıdem grubundan öğretmenlerin araştırmada yer alması hedeflenmiştir. Ordu İli'nin coğrafi yapısı öğretmenlerin sahil ve iç kısımlar arasında dengeli bir şekilde dağılmasını engellemektedir. Örneğin, iç kısımlarda ulaşım ve iklim gibi sebeplerden dolayı yaşam koşulları daha güç olmakta iken, sahil kesiminde daha elverişli görülmektedir. İlin coğrafi yapısı öğretmenlerin sahilde bulunan yerleşim merkezlerine nakil isteklerini artırmaktadır. Mevcut atama yönetmeliğinde ise , öğretmenlerin söz konusu yerleşim bölgelerine nakillerinde eş durumu, kıdem ve öğrenim durumları (çocuk okutma) dikkate alınmaktadır.

Dolayısıyla bu durum kıdemi fazla olan öğretmenlerin sahilde bulunan yerleşim merkezlerinde; kıdemi az olan öğretmenlerle göreve yeni başlayan öğretmenlerin ise iç kısımlarda görevlendirilmelerine neden olmaktadır.

Araştırma verilerinin daha güvenilir olması bakımından sahil ilçeleri (Merkez İlçe, Gülyalı, Perşembe) ile birlikte iç kısımdan ulaşım imkanı nisbeten iyi olan iki ilçe(İkizce, Gölköy) araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırma kapsamına alınan ilçelerde ilköğretim düzeyindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin tümüne ulaşma imkanı olmamasından dolayı, bu ilçelerde bulunan ilköğretim düzeyindeki okulların % 10'u basit tesadüfi atama yoluyla seçilmiştir. Söz konusu okullarda görev yapan öğretmenlerin tümü çalışma grubuna alınmıştır.

Böylece çalışma grubuna, ilköğretimin 1. Kademesinden 31 okulda görev yapan 104 öğretmen, ilköğretimin ikinci kademesinden ise, 9 okulda görev yapan 72 öğretmen olmak üzere toplam 176 öğretmen girmiştir. Çalışma grubundaki okul-öğretmen sayıları tablo 3'te verilmiştir. Öğretmenlerin 45'i 0-5 yıl, 18'i 6-10 yıl, 20'si 11-15 yıl, 42'si 16-20 yıl ve 51'i 21 yıl ve yukarısı kıdeme sahiptir..

TABLO 3
Çalışma Grubundaki Okul-Öğretmen Sayıları

İLÇELER	İLKÖĞRETİMİN 1.KADEMESİ (İlkokul, İlköğretim Okulları 1-5. Sınıflar)			İLKÖĞRETİMİN 2.KADEMESİ (Ortaokul, İlköğretim Okulları 6,7,8. Sınıflar)		
	Okul Sayısı		Öğretmen Sayısı	Okul Sayısı		Öğretmen Sayısı
	Toplam	Seçilen		Toplam	Seçilen	
Merkez İlçe	106	11	37	27	3	43
Gülyalı	16	2	6	3	1	4
Gölköy	73	7	24	18	2	9
Perşembe	74	7	24	14	2	12
İkizce	42	4	13	7	1	4
Toplam	311	31	104	69	9	72

Sınırlılıklar

1. Araştırma, ilköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlamadaki sorunlarıyla sınırlıdır.
2. Araştırma Ordu İli'nin Merkez ve ilçelerindeki devlet okullarından çalışma grubuna seçilen okullardaki öğretmenlerin görüşleri ve hazırladıkları ders planları üzerinde yapılan inceleme sonuçları ile sınırlıdır.
3. Öğretmen ders planlarının uygunluğu, değerlendirme formunda belirlenen ölçütlerle sınırlıdır.
4. Veriler 1995-1996 öğretim yılı ile sınırlıdır.

Verilerin Toplanması

Araştırma ile, öğretimin planlanmasına yönelik çalışmaların ortak noktalarından hareketle; çeşitli branşlardan, değişik kıdem gruplarındaki, farklı eğitim kurumlarından mezun olan ilköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlamadaki sorunlarının belirlenmesine çalışılmıştır.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan anket ve ders planı değerlendirme formu kullanılmıştır.

İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlarken amaç ve davranışlar, İçerik(konu/konular), eğitim durumu (işleniş) ve değerlendirme bölümlerini yazmadaki sorunlarını belirlemeye yönelik öğretmen görüşlerini almak için EK-1 de görülen anket hazırlanmıştır. Aynı öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarının belirlenen ölçütlere uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla da EK-2'deki ders planı değerlendirme formu geliştirilmiştir.

Araçların geliştirilmesi ile ilgili olarak yapılan çalışmalar aşağıda açıklanmıştır.

İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlarken amaç ve davranışları, içeriği (konu/konular), eğitim durumunu ve değerlendirmeyi (sınama durumlarını) ile ilgili işlemleri yazmadaki sorunlarını belirlemek için EK-1'de yer alan anketin hazırlanmasında şu aşamalar takip edilmiştir.

1. Konu ile ilgili literatür taraması yapılmış,
2. Literatür taraması sonucunda olası sorunlar belirlenip bu sorunlara dayalı olarak açık uçlu sorular tesbit edilmiş,
3. Tesbit edilen sorular pilot olarak seçilen üç okuldaki 50 öğretmene uygulanmış ve öğretmenlerin yazdıkları sorunlar amaç ve davranışlar, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme başlıkları altında gruplandırılmış,
4. Öğretmenlerce ifade edilen sorunlar ve literatür taraması sonucunda elde edilen veriler ışığında olası anket maddeleri belirlenmiş,
5. Olası anket maddeleri alanla ilgili değişik uzmanların görüşüne sunulularak yeniden düzenlenmiş,
6. Anket, öğretmenlerin amaç ve davranışları yazmadaki sorunlarını belirlemek için 5, içeriği (konu/konular) yazmadaki sorunlarını belirlemek için 7, eğitim durumu (işleniş) yazmadaki sorunlarını belirlemek için 9 ve değerlendirmeyi yazmadaki sorunlarını belirlemek için 6 olmak üzere toplam 29 sorudan oluşturulmuştur.

Ders planı değerlendirme formunun hazırlanmasında da aşağıda belirtilen aşamalar takip edilmiştir.

1. Alanla ilgili literatür taraması yapılmış,
2. Anket hazırlanırken kullanılan veriler yeniden gözden geçirilmiş,
3. Alanla ilgili öğretmen ve uzmanlarla görüşülmüş,
4. Toplanan bilgiler araştırmacının amacına uygun olarak gruplandırılmış ve ders planının değerlendirilmesi için olası ölçütler belirlenmiş,
5. Belirlenen ölçütlerin yeterliliği konusunda tekrar uzman kanısı alınmış ve bu bilgiler ışığında değerlendirme formuna son şekli verilmiştir.
6. Söz konusu "ders planı değerlendirme formu" beş kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım planı-yapılan dersin adı, ders planının yapıldığı sınıf veya sınıflar,

öğretmenin kıdemi, öğretmenin mezun olduğu kurum ve öğretmenin meslek bilgisini aldığı kurumla ilgili bilgilerden oluşmaktadır.

7. İkinci kısımda ders planında bulunması gereken amaç ve davranışlarla ilgili ölçütler, üçüncü kısımda içerik (konu/konular) için belirlenen ölçütler, dördüncü kısımda eğitim durumu (işleniş) için belirlenen ölçütler ve beşinci kısımda değerlendirme için belirlenen ölçütler yer almıştır.

Son şekli verilen anket ve ders planı değerlendirme formu örneklem grubundaki öğretmen sayısına göre çoğaltılarak araştırmacı tarafından bizzat uygulanmıştır. Öğretmenler, anket formlarında görüşlerini (1) hayır, (2) kısmen, (3) evet seçeneklerinden birini ilgili boşluğa işaretleyerek belirtmişlerdir. Ders planı değerlendirme formundaki ölçütler 1(yok) , 2 (yetersiz), 3 (kabul edilebilir) ve 4 (yeterli) şeklinde belirlenmiş ve araştırmacı tarafından öğretmenlerin ders planları söz konusu ölçütlere göre incelenerek formlara işaretlenmiştir.

Verilerin Analizi

Öğretmenlere uygulanan anket formları ile araştırmacı tarafından öğretmenlerin ders planları incelenerek doldurulan değerlendirme formları teker teker kontrol edilerek değerlendirmeye geçilmiştir. Elde edilen veriler tablolastırılarak her madde için ayrı ayrı yüzde, frekans ve aritmetik ortalama hesaplanmıştır. Aritmetik ortalama hesaplanırken $\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$ formülü kullanılmıştır.

N

Formüldeki $\sum x$ =Anket formu için, $1f_1+1f_2+1f_3$;değerlendirme formu için $1f_1+1f_2+1f_3+1f_4$ olarak hesaplanmıştır. Anket ve değerlendirme formu için $1f_1$ de (1) cevabının derecesi, f_1 ise 1.dereceyi işaretleyen öğretmen sayısı; değerlendirme formu için ise 1 derecesindeki durum sayısı olarak hesaplanmıştır.

Formüldeki Σ : toplam, x: öğretmenlerin verdiği cevabın derecesi ile o dereceyi işaretleyen öğretmenlerin sayısının çarpımı, N: araştırmaya katılan öğretmen sayısını göstermektedir.

Anket ve değerlendirme formlarındaki derecelendirme, birimlerin aralığı eşit varsayılarak, eşit aralıklı ölçekler gibi analiz edilmiştir. Yani üç birimden oluşan anketlerde puanlama, aralık sayısının üçe bölünmesi ile birim aralığı tesbit edilmiştir. Bu da $2/3 = 0,67$ 'dir. Değerlendirme formunda ise birim sayısının 4, aralık sayısının üç olmasından dolayı birimlerin arası $3/4 = 0.75$ olarak bulunmuştur (Balcı,1995,s.146-148).

Öğretmenlere uygulanan anketlerdeki görüş puan ortalamaları ($\bar{x}$) 1-1,66 arasında hayır; 1,67-2,33 arasında kısmen; 2,34-3,00 arası evet olarak değerlendirilmiştir. Bu görüş puanlarından 2,34 ten yukarı puanlar "olumlu" kabul edilmiştir.

Ders planı değerlendirme formu puan ortalamaları ($\bar{x}$) 1-1,75 arasında yok; 1,76-2,50 arasında yetersiz; 2,51-3,25 arasında kabul edilebilir; 3,26-4,00 arası "yeterli" olarak değerlendirilmiştir. Bu puanlardan 2,50'den yukarısı "olumlu" kabul edilmiştir.

Tablolardaki yüzdeler, her seçeneği işaretleyen öğretmen sayısının yüzle çarpılıp örneklem alınan toplam öğretmen sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir ($N \times 100 / 176$). Yüzdelere dayalı yorum yapılmadığından rakamlar kesirli yazılmamış; yüzdelerin tablolastırılmasında yarım ve yarımdan büyük kesirler tama (bütüne) tamamlanmıştır. Ortalamaların hesaplanmasında virgülden sonraki iki rakam alınmış, virgülden sonraki 3. rakamın 5 ve daha yukarı olması durumunda $1,875 = 1,88$ örneğinde olduğu gibi tamamlama yapılmıştır.

Tanımlar

İlkokul : Zorunlu öğrenim çağındaki kız ve erkek çocukların eğitim ve öğretimini sağlamak üzere devlet tarafından açılan, yönetilen ve denetlenen ya da devlet tarafından özel kanuna göre açılmasına izin verilen ve denetlenen öğrenim süresi beş yıl olan bir eğitim kurumudur.

İlköğretim Okulu : Aynı yönetim altında beş yıllık ilkokul ile üç yıllık ortaokuldan meydana gelen gündüzlü ve pansiyonlu sekiz yıllık bir eğitim kurumudur.

Branş öğretmeni : Bir veya bir grup dersin öğretimini yapan kamu görevlisi.

Sınıf öğretmeni : İlköğretim kurumlarının beş yıllık ilkokullarında bir sınıfın tüm derslerinin öğretimini yapan kamu görevlisi.

Öğretim programı : "Eğitim programı içinde ağırlık taşıyan, genellikle belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerilerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı biçimde kazandırılmasına dönük program" (Varış,1988.s.18).

Ders programı : "Öğretim programlarında yer alan "bilgi kategorilerinin,disiplinlerin" ve faaliyet alanlarının, eğitim amaçları ile ilişkili olan özel amaçlarını gerçekleştirmeleri için öğretim ilkelerini, konuların alt kategorilerini ve değerlendirme esaslarını içeren ve eğitim-öğretim programlarındaki esasları öğrenci davranışına dönüştüren programdır"(Varış,1988.s.18).

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlamadaki sorunlarını belirlemek üzere ,öğretmenlerin ankete verdikleri cevaplar araştırmanın amaçlarına uygun olarak beş alt bölüm halinde sunulmuştur. Değerlendirme formu ile elde edilen veriler de ayrıca dört alt bölüme ayrılarak incelenmiş olup; bu veriler anketten elde edilen verilerle bağlantılı olarak yine araştırmanın amaçları doğrultusunda analiz edilerek yorumlanmıştır.

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN DERS PLANI HAZIRLAMADAKİ SORUNLARI

İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlamadaki sorunları ile ilgili bulgular, anketin ikinci bölümünden elde edilmiş olup, bu sorunlar beş alt bölüm halinde ele alınmıştır.

Birinci alt bölümde ilköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlarken; amaç ve davranışları yazmadaki sorunları, ikinci alt bölümde muhteva (konu/konular) yazmadaki sorunları, üçüncü alt bölümde eğitim durumu (işleniş) yazmadaki sorunları, dördüncü alt bölümde değerlendirme ile ilgili işlemleri belirlemedeki sorunları ve beşinci alt bölümde ders planı hazırlarken karşılaştıkları genel sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Her alt bölümdeki sorunların görülme dereceleri, her dereceyi işaretleyen öğretmen sayıları puanlanıp yüzde ve aritmetik ortalamaları tablolar halinde düzenlenerek yorumlanmıştır.

1. Öğretmenlerin Ders planı Hazırlarken Amaç Ve Davranış Yazmadaki Sorunları

İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlarken amaç ve davranışları yazmadaki sorunları nelerdir?

Bu soruya cevap olmak üzere anketin ikinci bölüm (a) kısmında yer alan maddeler analiz edilmiş; örnekleme giren 176 öğretmenin anketin bu kısmındaki maddelere verdikleri cevaplarla ilgili veriler Tablo 4'te verilmiştir.

TABLO 4

Amaç ve Davranışları Yazmadaki Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

AMAÇ VE DAVRANIŞ YAZMADAKİ SORUNLAR	N	Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Dereceleri veYüzdeleri						$\bar{x}$
		Hayır		Kısmen		Evet		
		f	%	f	%	f	%	
1-Planladığınız sürede kazandırabileceğiniz amacı yazabiliyor musunuz ?	176	6	3	56	32	114	65	2,67
2-Amaç ve davranışları uygun bir şekil-de ifade edebiliyor musunuz ?	176	1	1	38	22	137	77	2,77
3-Amaç ve davranışları yazmada öğretim programları ihtiyacınıza cevap veri-yor mu?	172	22	13	56	32	94	53	2,41
4-Güncel konularla ilgili amaç-davranış yazabiliyor musunuz?	176	30	17	52	30	94	53	2,36
5-Öğretim programlarında yazılı amaç ve davranışları anlayabiliyor musunuz?	175	14	8	37	21	124	70	2,62
GENEL ORTALAMA								2,57

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğretmenlerin amaç ve davranış yazmadaki sorunları ile ilgili 5 sorudan 1,2 ve 4 numaralı sorulara öğretmenlerin tümü cevap verirken, 3. soruya 172, 5. soruya ise 175 öğretmen cevap vermiş olup, verilen cevaplar şöyledir.

Planladığınız sürede kazandırabileceğiniz amacı yazabiliyor musunuz? sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalama puanı 2,67; amaç ve davranışları uygun bir şekilde ifade edebiliyor musunuz? sorusuna verdikleri

cevapların ortalama puanı 2,77 ; amaç ve davranışları yazarken öğretim programları ihtiyacınıza cevap veriyor mu? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,41; güncel konularla ilgili amaç-davranış yazabiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,36; öğretim programlarındaki amaç ve davranışları anlayabiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı ise 2,62 olup puanların tümü, öğretmenlerin ilgili sorulara “evet” cevabını verdiklerini göstermektedir.

Bu verilere göre, öğretmenlerin amaç ve davranışları yazmada kendilerini yeterli gördükleri söylenebilir.

2. Öğretmenlerin Ders Planı Hazırlarken İçerik (Konu/konular) Yazmadaki Sorunları

İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlarken içerik (konu/konular) yazmadaki sorunları nelerdir?

Bu soruya cevap olmak üzere anketin ikinci bölüm (b) kısmında yer alan maddeler analiz edilmiştir. Çalışma grubundaki 176 öğretmenin anketin bu kısmındaki maddelere verdikleri cevaplarla ilgili veriler Tablo 5 'de verilmiştir.

TABLO 5

İçerik(Konu / Konular) Yazmadaki Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

İÇERİK (KONU/KONULAR) YAZMADAKİ SORUNLAR	N	Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Dereceleri Ve Yüzdeleri						$\bar{X}$
		Hayır		Kısmen		Evet		
		f	%	f	%	f	%	
1-Konu seçerken ders süresini dikkate alabiliyor musunuz ?	175	5	3	24	14	146	83	2,80
2-Konuları seçmede öğretim programlarından yararlanabiliyor musunuz ?	174	5	3	18	10	151	86	2,83
3-Amaca uygun konu yazabiliyor musunuz ?	175	2	1	31	18	142	81	2,80
4-Konular içinde güncel sorunlara yer verebiliyor musunuz ?	175	4	2	55	31	116	66	2,64
5-Sınıf seviyesine uygun konu yazabiliyor musunuz ?	176	5	3	40	23	131	74	2,71
6-Konuları yazarken öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alabiliyor musunuz ?	174	9	5	7	4	118	67	2,62
7- Ders programındaki konuları ders planına yazarken bölgesel özellikleri dikkate alabiliyor musunuz ?	175	15	8	60	34	100	57	2,48
GENEL ORTALAMA								2,70

Tablo 5 'te görüldüğü gibi öğretmenlerin muhteva (konu/konular) yazmadaki sorunları ile ilgili 7 sorudan 1,3,4 ve 7 numaralı sorulara 175 öğretmen; 2 ve 6. sorulara 174 öğretmen; 5. soruya ise 176 öğretmen cevap vermiş olup, verilen cevaplar aşağıda belirtilmiştir.

Konu seçerken ders süresini dikkate alabiliyor musunuz? sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalama puanı 2,80; konuları seçmede öğretim programlarından yararlanabiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,83; amaca uygun konu yazabiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,80; konular içinde güncel sorunlara yar verebiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,64; sınıf seviyesine uygun konu yazabiliyor musunuz; sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,71; konuları yazarken öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alabiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,62; öğretim programındaki konuları ders planına yazarken bölgesel özellikleri dikkate alabiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,48'dir.

Bu verilerden öğretmenlerin tüm sorulara "evet" cevabını verdikleri anlaşılmaktadır. Bundan dolayı, genel olarak öğretmenlerin ders planı hazırlarken muhteva (konu/konular) yazmada kendilerini yeterli gördükleri söylenebilir.

3. Öğretmenlerin Ders Planı Hazırlarken Eğitim Durumu (İşleniş) Yazmadaki Sorunları

İlköğretim öğretmenlerinin eğitim durumu (işleniş) yazmadaki sorunları nelerdir?

Bu soruya cevap olmak üzere anketin ikinci bölüm (c) kısmında yer alan maddeler analiz edilmiştir. Çalışma grubundaki 176 öğretmenin anketin bu kısmındaki maddelere verdikleri cevaplarla ilgili veriler Tablo 6'da verilmiştir.

TABLO 6

Eğitim Durumu (işleniş) Yazmadaki Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

EĞİTİM DURUMU YAZMADAKİ SORUNLAR	N	Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Dereceleri ve Yüzdeleri						$\bar{X}$
		Hayır		Kısmen		Evet		
		f	%	f	%	f	%	
1- Dersin amacına uygun bir işleniş düzenleyebiliyor musunuz?	167	4	2	40	23	123	70	2,70
2- İşleniş yazarken öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alabiliyor musunuz?	176	17	9	84	48	75	43	2,32
3- İşleniş yazarken bölgesel özellikleri dikkate alabiliyor musunuz ?	169	14	8	64	36	91	52	2,45
4- Konunun işlenişine uygun yöntem ve teknik seçebiliyor musunuz ?	176	3	2	33	19	140	79	2,77
5- Ders planına yazdığınız çeşitli yöntem ve tekniklerin özelliklerini biliyor musunuz ?	176	4	2	35	20	137	78	2,75
6- Araç-gereç yokluğu vb. durumlar ders-in amacına uygun işleniş düzenlemenizi zorlaştırıyor mu?	174	115	65	48	27	11	6	2,54
7- Konunun işlenişine uygun materyal (araç-gereç-kaynak) seçebiliyor musunuz?	176	11	6	68	39	97	55	2,52
8- Konuyu işlerken öğrencileri nasıl güdüleyeceğinizi belirleyebiliyor musunuz?	172	-	-	38	22	134	76	2,77
9- Giriş davranışlarındaki eksikliği nasıl gidereceğinizi belirleyebiliyor musunuz ?	169	12	7	60	34	97	55	2,53
GENEL ORTALAMA								2,59

Tablo 6'da görüldüğü gibi öğretmenlerin, eğitim durumu (işleniş) bölümündeki 9 sorudan 1.soruya 167'si ; 2., 4., 5.ve 7. sorulara tamamı; 3 ve 9. sorulara 169'u; 6.soruya 174 'ü ve 8. soruya 172 'si cevap vermiş olup; verilen cevaplar aşağıda belirtilmiştir.

Dersin amacına uygun bir işleniş düzenleyebiliyor musunuz? sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalama puanı 2,70; işleniş yazarken bölgesel özellikleri dikkate alabiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,45; konunun işlenişine uygun yöntem ve teknik seçebiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,77; ders planına yazdığınız çeşitli yöntem ve tekniklerin özelliklerini biliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,75; konunun işlenişine uygun materyal (araç-gereç-kaynak) seçebiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,52; konuyu işlerken öğrencileri nasıl güdüleyeceğinizi belirleyebiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,77; ve giriş davranışlarındaki eksikliği nasıl gidereceğinizi belirleyebiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,53 olup, öğretmenlerin ortalama olarak bu soruların tümüne “evet” cevabını verdikleri anlaşılmaktadır. İşleniş yazarken öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alabiliyor musunuz? sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalama puanı 2,32 olup, “kısmen” düzeyinde; araç-gereç yokluğu vb. durumlar dersin amacına uygun işleniş düzenlemenizi zorlaştırıyor mu? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı ise 2,54 olup, öğretmenler bu soruya “hayır” cevabını vermişlerdir.

Bu verilerden öğretmenlerin, dersin amacına uygun bir işleniş düzenleyebildikleri, işleniş yazarken bölgesel özellikleri dikkate alabildikleri, konunun işlenişine uygun yöntem ve teknikleri seçebildikleri, ders planına yazdıkları çeşitli yöntem ve tekniklerin özelliklerini bildikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca konunun işlenişine uygun materyalleri seçebildiklerini, konuyu işlerken öğrencileri nasıl güdüleyeceklerini ve giriş davranışlarındaki eksiklikleri nasıl giderebileceklerini belirleyebildiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanında ankette zorunlu olarak olumsuz ifade edilen “araç-gereç yokluğu vb.” durumlar dersin amacına uygun işleniş düzenlemenizi zorlaştırıyor mu? sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalama puanı 2,54 olup, öğretmenler bu soruya “hayır” cevabını vererek bu konuda bir sorunları olmadığını belirtmişlerdir.

4. Öğretmenlerin Ders Planı Hazırlarken Değerlendirme Yazmadaki Sorunları

İlköğretim öğretmenlerinin değerlendirme ile ilgili işlemleri yazmadaki sorunları nelerdir?

Bu soruya cevap olmak üzere anketin ikinci bölüm (d) kısmında yer alan maddeler analiz edilmiştir. Çalışma grubundaki 176 öğretmenin anketin bu kısmındaki maddelere verdikleri cevaplarla ilgili veriler tablo 7'de verilmiştir.

TABLO 7

Değerlendirme Yazmadaki Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

DEĞERLENDİRME YAZMADAKİ SORUNLAR	N	Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Dereceleri veYüzdeleri						$\bar{X}$
		Hayır		Kısmen		Evet		
		f	%	f	%	f	%	
1- Derste kazanılan davranışları nasıl değerlendireceğinizi belirleyebiliyor musunuz ?	174	-	-	33	19	141	80	2,80
2-Dersin amacına ne derece ulaşıldığını ölçmek için uygun ölçme aracı (test, göziem formu vb.) hazırlayabiliyor musunuz ?	175	29	16	65	37	81	46	2,29
GENEL ORTALAMA								2,55

Tablo 7'de görüldüğü gibi öğretmenlerin, değerlendirme bölümündeki iki sorudan birincisine 174, ikinci soruya ise 175 'i cevap vermiş olup, verilen cevaplar aşağıda belirtilmiştir.

Derste kazanılan davranışları nasıl değerlendireceğinizi belirleyebiliyor musunuz? sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalama puanı 2,80 olup öğretmenler bu soruya “evet” cevabını vererek bu konuda sorunları olmadığını belirtmişlerdir. Dersin amacına ne derecede ulaşıldığını ölçmek için uygun ölçme aracı (test-gözlem formu vb.) hazırlayabiliyor musunuz? sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalama puanı ise 2,29 olup, söz konusu çalışmaları “kısmen” yaptıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin bu soruya “kısmen” cevabını vermeleri ölçme aracı (test, gözlem formu vb.) hazırlama konusunda yeterli olmadıklarını göstermektedir.

5. Öğretmenlerin Ders Planı Hazırlarken Karşılaştıkları Genel Sorunlar

İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlamada karşılaştıkları genel sorunlar nelerdir?

Bu soruya cevap olmak üzere anketin ikinci bölümünde (B) yer alan maddeler analiz edilmiştir. Çalışma grubundaki 176 öğretmenin anketin bu kısmındaki maddelere verdikleri cevaplarla ilgili veriler Tablo 8’de verilmiştir.

TABLO 8

Ders Planı Hazırlarken Karşılaştıkları Genel Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

DERS PLANI HAZIRLARKEN KARŞILAŞILAN GENEL SORUNLAR	N	Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Dereceleri ve Yüzdeleri						$\bar{X}$
		Hayır		Kısmen		Evet		
		f	%	f	%	f	%	
1-İlköğretim kurumlarında yapılması önerilen günlük/ders planı biçimi ihtiyacınıza cevap veriyor mu ?	174	18	10	50	28	106	60	2,50
2- Plan hazırlama konusunda okul yöneticileri, müfettişler ve öğretmen arkadaşlarınızdan yararlanabiliyor musunuz ?	175	8	10	45	25	114	64	2,57
3- İyi bir günlük/ders planı yaptığınıza inanıyor musunuz ?	176	12	7	76	43	88	50	2,43
4- Hazırladığınız günlük/ders planlarından ders işlerken yararlanabiliyor musunuz ?	176	5	3	25	14	146	83	2,80
5-Günlük/ders planı yapmanın gereğine inanıyor musunuz ?	175	16	9	18	10	141	80	2,71
GENEL ORTALAMA								2,60

Tablo 8'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin ders planı hazırlarken karşılaştıkları genel sorunlar bölümündeki 6 sorudan birincisine 174; 2 ve 5. sorulara 175; 3 ve 4 . sorulara ise 176 öğretmen cevap vermiş olup; verilen cevaplar aşağıda belirtilmiştir.

İlköğretimde yapılması önerilen ders planı biçimi ihtiyacınıza cevap veriyor mu? sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevapların ortalama puanı 2,50; plan hazırlama konusunda okul yöneticileri, müfettişler ve öğretmen arkadaşlarınızdan yararlanabiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,57; iyi bir ders planı yaptığınıza inanıyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,43; hazırladığınız ders planlarından ders işlerken yararlanabiliyor musunuz? sorusuna verdikleri cevapların ortalama puanı 2,80; ve günlük /ders planı yapmanın gereğine inanıyor musunuz ? sorusuna verdikleri cevapların ortalaması 2,71 olup, öğretmenlerin soruların tümüne “evet” cevabını verdikleri anlaşılmaktadır.

Bu verilerden, öğretmenlerin verdikleri cevaplarla halen ilköğretimde yapılması önerilen ders planı anlayışının öğretmenler tarafından yeterli bulunduğu, plan hazırlama konusunda okul müdürü, ilköğretim müfettişi ve öğretmen arkadaşlarından yararlanabildikleri; yaptıkları planları yeterli buldukları, bu planlardan ders işlerken yeterince yararlanabildikleri ve ders planı yapmanın gereğine inandıkları anlaşılmaktadır.

Anketin ikinci bölümündeki (B) anketin son sorusu ders planı hazırlarken bunların dışında bir sorunla karşılaşıyor musunuz ? biçiminde sorulan açık uçlu soruya öğretmenlerin verdikleri cevaplar ve frekansları aşağıda gösterilmiştir.

SORUNLAR

FREKANS

1. Türkçe dersi öğretim programında amaç-davranış-konu sıkıntısı

var; yöresel ve kişisel özellikleri içermiyor.

5

2. Müfettişlerin ve idarecilerin istediği tipte kalıplaşmış plan

yapmaktan rahatsız oluyorum.

4

SORUNLAR**FREKANS**

3. Birden fazla derse girmek günlük/ ders planı yapmayı zorlaştırıyor.	4
4. Resim-iş ve müzik dersi öğretim programına göre plan yapmakta zorlanıyorum.	3
5. Öğretim programlarını uygulamak için zaman yeterli değil.	3
6. Öğretim programlarındaki bazı davranışları fazla ve yersiz buluyorum.	3
7. Plan yazmaktan meslekî eserleri okumaya zaman bulamıyorum.	2
8. Yeni hazırlanan öğretim programlarından her öğretmene verilmesi yararlı olur.	2

Öğretmenlerin bu maddeye verdikleri cevapların frekansları çok az olduğundan yorumlamaya gerek görülmemiştir.

6. İlköğretim Öğretmenlerinin Hazırladıkları Ders Planlarının Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu

Öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarının ders planı için belirlenen ölçütlere uygunluk düzeyi nedir ?

Bu soruya cevap bulmak üzere, hazırlanan ders planı değerlendirme formlarında belirlenen ölçütlere göre örneklem grubundaki öğretmenlerin planlarının durumu işaretlenmiş ve elde edilen veriler amaç ve davranışlar, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme olmak üzere bölümler halinde tablolanarak değerlendirmesi yapılmıştır.

a. Amaç ve Davranışların Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu

İlköğretim öğretmenlerinin hazırladıkları ders planlarındaki amaç ve davranışların belirlenen ölçütlere uygunluk düzeyi nedir?

Bu soruya cevap bulmak üzere değerlendirme formunun amaç ve davranışlar kısmında yer alan maddeler analiz edilmiştir. Anket verilen öğretmenlerden 2'sinin hiç planı olmadığından 174'ünün planları incelenmiştir. Planları incelenen 174 öğretmenin ders planlarının ölçütlere göre değerlendirilmesi sonunda elde edilen veriler tablo 9'da gösterilmiştir.

TABLO 9

Öğretmenlerin Hazırladıkları Ders Planlarındaki Amaç ve Davranışların Belirlenen Ölçütlere uygunluk Durumu

AMAÇ VE DAVRANIŞLARLA İLGİLİ ÖLÇÜTLER	N	Öğretmenlerin Verdikleri Cevapların Dereceleri ve Yüzdeleri								$\bar{X}$
		Yok		Yetersiz		Kabul edilebilir		Yeterli		
		f	%	f	%	f	%	f	%	
1- Açık ve anlaşılabilirliği	174	3	2	39	22	36	21	96	55	3,29
2- Ölçülebilir ve gözlenebilirliği	174	5	3	37	21	38	22	94	54	3,27
3- Kendi içinde tutarlılığı	174	8	5	31	18	42	24	93	53	3,26
4- Belirlenen sürede gerçekleş- tirilebilirliği	174	5	3	37	21	40	23	92	53	3,25
5- Öğrenci davranışına dönüklüğü	174	29	17	40	23	31	18	74	42	2,86
6- Mevcut imkanlarla gerçek- leştirilebilirliği	174	3	2	31	18	33	19	107	61	3,40
7- İçerikle uyumu	174	5	3	29	17	30	17	110	63	3,40
GENEL ORTALAMA										3,24

Tablo 9'da görüldüğü gibi öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarında amaç ve davranışların belirlenen ölçütlere uygunluğu yönünden yapılan incelemede; açık ve anlaşılabilirliği yönünden ortalama puanı 3,29 ; ölçülebilir ve gözlenebilirliği yönünden ortalama puanı 3,27 ; kendi içinde tutarlılığı yönünden ortalama puanı 3,26; içerikle uyumu ve mevcut imkanlarla gerçekleştirilebilirliği yönlerinden

ortalama 3,40 olup “yeterli” düzeydedir. Belirlenen sürede gerçekleştirilebilirliği yönünden ortalama puanı 3,25 ve öğrenci davranışına dönüklüğü yönünden ortalama puanı 2,86 olup, “kabul edilebilir” düzeydedir.

Bu verilerden öğretmenlerin hazırladıkları planlarda yazdıkları amaç ve davranışların açık ve anlaşılabilirliği, ölçülebilir ve gözlenebilirliği, kendi içinde tutarlılığı, belirlenen sürede gerçekleştirilebilirliği, mevcut imkanlarla gerçekleştirilebilirliği ve içerikle uyumu yönlerinden yeterli; öğrenci davranışına dönüklüğü yönünden ise “kabul edilebilir” düzeyde olduğu görülmüştür.

Bu veriler, öğretmenlerin ankette yer alan amaç ve davranış yazmadaki sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevapları destekler niteliktedir. Yani öğretmenler ders planı hazırlarken amaç ve davranışları yazmadaki sorunları ile ilgili sorulara verdikleri cevaplarda kendilerini yeterli görmüşlerdir. Öğretmenlerin hazırladıkları planların incelenmesi sonucunda da yazdıkları amaç ve davranışlar belirlenen ölçütlere uygun bulunmuştur.

b. Öğretmenlerin Hazırladıkları Ders Planlarındaki İçeriğin (konu/konular) Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu

İlköğretim öğretmenlerinin hazırladıkları ders planlarındaki içeriğin (konu / konular) belirlenen ölçütlere uygunluk düzeyi nedir ?

Bu soruya cevap olmak üzere değerlendirme formunun içerik (konu / konular) kısmında yer alan maddeler analiz edilmiştir. Planları incelenen 174 öğretmenin ders planlarının belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmesi sonucunda elde edilen veriler Tablo 10'da gösterilmiştir.

TABLO 10

**Öğretmenlerin Hazırladıkları Ders Planlarındaki
İçeriğin (Konu/Konular) Belirlenen
Ölçütlere Uygunluk Durumu**

KONULARLA İLGİLİ ÖLÇÜTLER	N	Öğretmenlerin Ders Planlarının Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu						$\bar{X}$		
		Yok		Yetersiz		Kabul edilebilir			Yeterli	
		f	%	f	%	f	%	f	%	
1- Amaç ve davranışlara uygunluğu	174	3	2	30	17	30	17	111	64	3,43
2- Doğruluğu	174	4	2	30	17	30	17	110	63	3,41
3- Belirlenen sürede işlenebilirliği	174	3	2	28	16	33	19	110	63	3,43
4- Güncelliği	174	3	2	27	15	31	18	113	64	3,45
5- Kendi içinde tutarlılığı	174	3	2	29	17	33	19	109	62	3,42
6- Öğrencilerin ihtiyacına uygunluğu	174	3	2	29	17	33	19	109	62	3,42
7- Mevcut imkanlarla işlenebilirliği	174	3	2	29	17	33	19	109	62	3,42
8- Sınıfın düzeyine uygunluğu	174	3	2	30	17	33	19	108	62	3,41
9- Öğretim ilkelerine uygun sıralanması	174	-	-	34	20	20	11	120	69	3,49
GENEL ORTALAMA										3,43

Tablo 10'da görüldüğü gibi öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarında muhtevanın (konu / konular) belirlenen ölçütlere uygunluğu yönünden yapılan incelemede; amaç ve davranışlarla uygunluğu ve belirlenen sürede işlenebilirliği bakımından ortalama puanı 3,43; doğruluğu ve sınıfın düzeyine uygunluğu yönünden ortalama puanı 3,41; güncelliği yönünden ortalama puanı 3,45; kendi içinde tutarlılığı, öğrencilerin ihtiyacına uygunluğu, mevcut imkanlarla işlenebilirliği

yönlerinden ortalama puanı 3,42 ve öğretim ilkelerine uygun sıralanması yönünden ortalama puanı 3,49 olup “yeterli” düzeyde görülmüştür.

Bu verilerden öğretmenlerin hazırladıkları içeriğin (konu/konular) belirlenen ölçütlere uygunluğunun “yeterli” olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin, anketteki “ders planı” hazırlarken içerik (konu/konular) yazmadaki sorunlarla ilgili sorulara verdikleri cevaplarla, hazırladıkları ders planlarındaki muhtevanın (konu/konular) belirlenen ölçütlere uygunluk durumu birbirlerini destekler niteliktedir. Yani öğretmenler kendilerini yeterli görürlerken, hazırladıkları planların incelenmesi sonucunda elde edilen veriler de öğretmenlerin görüşlerini destekler niteliktedir.

c. Öğretmenlerin Hazırladıkları Ders Planlarındaki Eğitim Durumunun (İşleniş) Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu

İlköğretim öğretmenlerinin hazırladıkları ders planlarındaki eğitim durumunun (işleniş) belirlenen ölçütlere uygunluk düzeyi nedir ?

Bu soruya cevap olmak üzere değerlendirme formunun eğitim durumu (işleniş) kısmında yer alan maddeler analiz edilmiştir. Planları incelenen 174 öğretmenin ders planlarının, belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmesi sonucunda elde edilen veriler tablo 11 'de gösterilmiştir.

TABLO 11

**Öğretmenlerin Hazırladıkları Ders Planlarındaki Eğitim Durumunun (işleniş)
Belirlenen Ölçütlere Uygunluk Durumu**

[illegible]

Tablo 11'de görüldüğü gibi öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarında yapılan incelemede; eğitim durumunun (işleniş) belirlenen ölçütlere uygunluğu ; 1.,2.,3.,4.,9.,10.,11.,12.,13. ve 14. maddelerde ortalama puanı 1-1,75 arasında olduğundan “yok”; 5 ve 6. maddelerin ortalama puanı 1,76-2,50 arasında olduğundan “yetersiz”; 7. ve 8. maddelerin ortalama puanı ise 2,51-3,25 arasında olduğundan “kabul edilebilir” olarak değerlendirilmiştir.

Bu verilerden, öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarındaki eğitim durumu(işleniş), belirlenen ölçütlerden, 5 ve 6. maddelerde yer alan dersin işlenişinde kullanılacak uygun yöntem ve tekniklerin belirtilmesiyle, yöntem ve tekniklerin nasıl kullanılacağına belirtilmesi, öğretmenlerin ders planlarında “yetersiz” düzeyde görülmüştür. 7 ve 8. maddelerde yer alan dersin işlenişinde kullanılacak uygun materyallerin belirtilmesi, yapılacak çalışmaların (etkinlikler) kolaydan zora, yakından uzağa gibi öğretim ilkelerine uygun olarak düzenlenmesi ise “kabul edilebilir” düzeyde tespit edilmiştir. Ders planlarının işleniş kısmında yer alan ölçütlerden 5. 6. 7. ve 8. maddelerin dışındaki diğer maddelerin tümü “yok,”yani öğretmenlerin ders planlarında bulunmamaktadır.

Bu durum öğretmenlerin, M.E.B. 2089 sayılı Tebliğler dergisi ve ilköğretim programında yer alan açıklamalar doğrultusunda ders planı yaptıkları biçiminde yorumlanabilir. Çünkü, sözü edilen kaynaklarda eğitim durumunun nasıl hazırlanacağı ile ilgili olarak yeterli açıklama bulunmamaktadır.

Anket formundaki “eğitim durumu” ile ilgili sorulara öğretmenlerin verdikleri cevaplarla değerlendirme formlarından elde edilen veriler arasındaki zıtlık öğretmenlere bu konuda verilen eğitimden kaynaklanabilir. Çünkü, öğretmenler anketin eğitim durumu kısmında yer alan sorulara genellikle “yeterli” oldukları yönünde cevaplar vermişlerdir. Öğretmenlerin kendilerini yeterli görmeleri hazırladıkları ders planlarında M.E.B. 2089 sayılı Tebliğler Dergisi ve ilköğretim programındaki açıklamaları ölçüt olarak kabul etmelerinden kaynaklanabilir.

Tablo 12'de görüldüğü gibi öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarındaki değerlendirmenin belirlenen ölçütlere uygunluğu, amacın gerçekleşip gerçekleşmediğini ölçecek uygun ölçme aracı (test,gözlem formu vb.) hazırlanması yönünden yapılan incelemede ortalama puanı 2,05 olup “yetersiz” düzeyde; ölçme sonuçlarının nasıl değerlendirileceğinin belirtilmesi yönünden ortalama puanı 1,02; öğrencilerin eksik öğrenmelerinin nasıl tamamlanacağını belirtilmesi yönünden ortalama puanı 1,05; ve gelecek ders konusu ve hazırlıklarının neler olacağını belirtilmesi yönlerinden ortalama puanı 1,06 olup, söz konusu maddelerle ilgili özellikler "yok",yani öğretmenlerin planlarında bulunmamaktadır.

Öğretmenler, ankette yer alan ders planlarındaki değerlendirme ile ilgili işlemleri belirlemedeki sorunlarla ilgili sorulara genellikle “yeterli” oldukları yönde cevap vermişlerdir. Hazırladıkları ders planları üzerinde yapılan incelemelerde ise değerlendirmeye yer vermedikleri ya da yazdıklarının çok yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Bu verilere göre öğretmenlerin ders planlarını ilkökul programı ve 2089 sayılı Tebliğler Dergisine göre değerlendirdikleri ya da değerlendirmenin eğitim-öğretimin ayrılmaz bir parçası olduğu konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları biçiminde yorumlanabilir.

BÖLÜM IV

ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER

A. ÖZET

Bu araştırma ilköğretim öğretmenlerinin ders planları hazırlamadaki sorunlarını tespit etmeyi ve bu konudaki eğitim ihtiyaçlarını belirleyip, çözüm önerilerinde bulunmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmada evrenden örneklem seçimine gidilmemiştir. Araştırma Ordu İli'nin Merkez, Gököy, Gülyalı, İkizce ve Perşembe ilçelerindeki okullarda görev yapan öğretmenler arasından seçilen çalışma grubuyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan ilçelerin seçiminde değişik kıdem gruplarından öğretmenlere ulaşmak hedeflenmiştir. Ordu İli'nde kıdemli öğretmenlerin genellikle sahilde bulunan yerleşim merkezlerinde; kıdemi az olan öğretmenlerle göreve yeni başlayan öğretmenlerin iç kısımlarda görev yaptığı gerçeğinden hareketle sahilden Merkez, Gülyalı, ve Perşembe; iç kısımdan ise ulaşım imkanları da dikkate alınarak İkizce ve Gököy ilçeleri araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırma kapsamına alınan ilçelerde ilköğretim düzeyindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin tümüne ulaşma imkanı olmamasından dolayı bu ilçelerdeki okulların % 10' u basit tesadüfi atama yoluyla seçilmiştir. İlköğretimin 1. Kademesinden 31 okulda görev yapan 104 öğretmen ve ilköğretimin 2. Kademesinden 9 okulda görev yapan 72 öğretmen olmak üzere toplam 176 öğretmen çalışma grubunu oluşturmuştur.

Araştırmanın verileri, 1995-1996 öğretim yılında Ordu ili ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlere uygulanan anket ve araştırmacı tarafından geliştirilen ders planı değerlendirme formları ile toplanmıştır. Anket ve değerlendirme formları literatür taraması yapıldıktan sonra öğretmenlere uygulanan

açık uçlu anket sorularında öğretmenlerin ders planları hazırlarken karşılaştıkları sorunlardan hareketle hazırlanmıştır. Hazırlanan anket ve ders planı değerlendirme formları uzman görüşü alındıktan sonra çalışma grubuna uygulanmıştır. Anket ve ders planı değerlendirme formları aynı öğretmen grubuna araştırmacı tarafından bizzat okullara gidilerek uygulanmıştır. Öğretmenlerin ders planları araştırmacı tarafından toplanarak ders planı değerlendirme formunda belirlenen ölçütlere göre incelenip formlara işaretlenmiştir.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde ise ilköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlamadaki sorunlarının belirlenmesine yönelik 29 soru bulunmaktadır. Bu sorular amaç ve davranışları yazmadaki sorunlarla ilgili 5, içerik (konu/konular) yazmadaki sorunlarla ilgili 7, eğitim durumu (işleniş) yazmadaki sorunlarla ilgili 9 ve değerlendirme ile ilgili işlemleri yazmadaki sorunlarla ilgili 6 soru olmak üzere dört kısım halinde düzenlenmiştir.

Ders planı değerlendirme formu ise beş kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda kişisel bilgiler, diğer dört kısımda da ders planında bulunması gereken özelliklerle ilgili ölçütler yer almaktadır. Bu ölçütler amaç ve davranışlar, içerik (konu/konular), eğitim durumu (işleniş) ve değerlendirme olarak gruplandırılmıştır.

Anket ve ders planı değerlendirme formlarından elde edilen veriler, araştırmanın amaçları doğrultusunda ayrı ayrı analiz edilerek her bir sorunun frekans, yüzde ve aritmetik ortalaması hesaplanmış ve yorumlanmıştır.

B. SONUÇLAR

Eğitim-öğretim eskiden olduğu gibi bilenlerin bilmeyenlere bildiklerini öğretmesi olmayıp, bilimsel ilkelere dayalı bir süreçtir. Toplumların eğitimdeki düzeyleri daha çok bu sürecin niteliğine bağlıdır. Eğitimin niteliği de kalkınmışlığın göstergelerinden birisi ve hatta en önemlisidir. Toplumlar eğitim yoluyla ulaşmak

istedikleri amaçları okullar ve diğ r eğitim kurumları vasıtasıyla gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar.

Okullarda bir taraftan mevcut kültürel birikim yeni kuşaklara aktarılırken bir taraftan da bireylerin ağ koşullarına ayak uydurabilmeleri için asgari bilgilerle donatılması sağlanır. Söz konusu çalışmaların amacına ulaşabilmesi için planlı ve programlı bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Plansız, programsız olarak yapılan bir öğretimin amacına ulaşması tesadüflere bağlıdır. Karmaşıklaşan toplum yaşamında belirli hedeflere ulaşmak için tesadüflerden fayda beklenilmez. Onun için okullarda yıllardan beri öğretimin planlanmasına yönelik olarak  ğretim planları (yıllık,ünite ve günlük planlar) yapılmaktadır.

Ancak, bu planların nasıl yapılacağı konusunda Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim Fakülteleri ve okul yöneticileri ve deneticiler arasında farklı yaklaşımlara rastlanmaktadır. Söz konusu yaklaşımlar nedeniyle  ğretim kurumlarında zaman zaman tartışmalar yapılmakta öğretmenler plan hazırlama konusunda çelişki içinde kalmaktadırlar. Tartışmaların çoğu günlük/ders planları üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Araştırma ile, öğretimin planlanmasına yönelik çalışmaların ortak noktalarından hareketle; çeşitli branşlardan, değişik kıdem gruplarındaki, farklı eğitim kurumlarından mezun olan ilköğretim  ğretmenlerinin ders planı hazırlamadaki sorunlarının belirlenmesine çalışılmıştır.

Öğretmenlerin  ğretim planları hazırlamadaki sorunları bu araştırmada yalnızca ders planları ile sınırlandırılmış ve bu sorunlar amaç ve davranışlar, içerik (konu/konular), eğitim durumu (işleniş) ve değerlendirme başlıkları altında belirlenen ve öğretmenlere uygulanan anket ve ders planlarını değerlendirmek için hazırlanan değerlendirme formu ile elde edilmiştir.

Bu araştırma ile elde edilen sonuçlar şunlardır:

1. İlköğretim öğretmenlerinin ders planı hazırlamadaki sorunları ile ilgili olarak;

a. Öğretmenler, amaç ve davranışları yazmada kendilerini yeterli görmektedirler.

b. Öğretmenler içerik (konu/konular) yazmada kendilerini yeterli görmektedirler.

c. Öğretmenler, eğitim durumu (işleniş) yazmada kendilerini yeterli görmektedirler.

d. Öğretmenlerin çoğu, değerlendirme ile ilgili işlemleri yazmada kendilerini yeterli bulmuşlardır.

e. Öğretmenler, ders planları hazırlamada karşılaştıkları genel sorunlarla ilgili olarak sorulan sorulara sorunları olmadığı yönünde cevap vermişlerdir.

2. Öğretmenlerin hazırladıkları planların belirlenen ölçülere uygunluğu:

a. Öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarındaki amaç ve davranışlar belirlenen ölçütlere uygun bulunmuştur.

b. Öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarındaki içerik (konu/konular) belirlenen ölçütlere uygun bulunmuştur.

c. Öğretmenler hazırladıkları ders planlarında eğitim durumuna (işleniş) yer vermişlerdir. Ancak yazdıklarının yeterli olmadığı görülmüştür.

d. Öğretmenlerin çoğunluğu ders planlarında değerlendirmeye yer vermemektedirler. Ders planlarında değerlendirmeye yer veren öğretmenlerin ise yazdıkları yeterli değildir..

Bu sonuçlardan, öğretmenlerin hazırladıkları ders planlarında amaç ve davranışlarla, içerik ve eğitim durumuna yer verildiği, değerlendirmeye

öğretmenlerin bir çoğunun yer vermediği anlaşılmaktadır. Ayrıca öğretmenlerce yazılan amaç ve davranışlarla içeriğin yeterli olduğu, eğitim durumu ve değerlendirme ile ilgili olarak yazılanların ise yeterli olmadığı anlaşılmaktadır.

C. ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları ve bu sonuçların oluşmasında etkili olan faktörler de dikkate alınarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Öğretimin planlanması konusunda Milli Eğitim Bakanlığı ile öğretmen yetiştiren kurumlar arasında iş birliği yapılarak uygulamada birlik sağlanmalıdır.

2. Öğretmenlere, hizmet öncesi eğitimde öğretim planları hazırlama konusunda yeterli bilgi ve beceri kazandırılmalıdır.

3. Öğretimin planlanması ile ilgili gelişmeler konusunda öğretmenlere hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir.

4. İş başında eğitim yoluyla öğretmenlere, öğretim planları konusunda uygulamalı olarak rehberlik yapılmalıdır.

5. Öğretmenlerin ders planlarındaki eğitim durumu (işleniş) ve değerlendirme konusundaki yetersizliklerini gidermek amacıyla öğretim programlarında işleniş ve değerlendirme örneklerine yer verilmelidir.

6. Öğretmen sayısı, öğrencilerin özellikleri ve çevre faktörlerini dikkate alarak hazırlanmış plan örnekleri kitapçık haline getirilmeli ve öğretmenlerin yararlanmaları sağlanmalıdır.

7. Öğretmenler, hazırladıkları ders planlarında eğitim durumu ve değerlendirilmeye gereken önemi vermedikleri halde, uygulamayı nasıl yaptıkları konusunda bir araştırma yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Alacapınar, G.Fusun."Özel Ve Devlet Okulu Öğretmenlerinin Sınıfıç Etkinlikleri"(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).H.Ü.Eğitim Fak.Ankara:1994.

Alkan, Cevat. **Özel Öğretim İlke ve Yöntemleri “ Özel Öğretim Teknolojileri”**
A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No :167 Ankara :1991.

Arseven, Ali D. **Alan Araştırma Yöntemi (İlkeler,Teknikler, Örnekler)**Kadioğlu
Matbaası, Ankara: 1993.

Aydın, Semiha, Fatma Hacıoğlu ve Melek Öztürk. **Genel Öğretim Yöntemleri (Eğt.306)**.G.Ü.Mesleki Eğitim Fak.Yayın No : 20 Ankara : 1988.

Azizoğlu, Halit. "Ankara Merkez İlkokul Öğretmenlerinin Öğretim Planları Hakkındaki Görüşleri" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), H.Ü.Eğitim Fak.Ankara :1989.

Balcı, Ali. **Sosyal Bilimlerde Araştırma(Yöntem, Teknik Ve İlkeler)**, A.Ü.Eğitim Bilimleri Fak, Ankara : 1995.

Bilen, Mürüvvet. **Plandan Uygulamaya Öğretim** .Takav Matbaacılık ,Yayıncılık;
Ankara :1993.

Binbaşoğlu, Cavit. **Özel Öğretim Yöntemleri**, Binbaşoğlu Yayınevi, Ankara :
1981.

----- . "Bir Ünitenin Planlaştırılması ve İşlenmesi". **Eğitim Alanı**
Yıl 6, Sayı:55, Ankara :1981.

-----, "Öğretim Planlarında Yöntem Sorunu". **Çağdaş Eğitim**
Dergisi, Yıl 6, Sayı :55. Ankara :1981.

Büyükkaragöz, Savaş. **Öğretmen Adaylarına Ve Stajiyer Öğretmenlere Rehber.**
Konya Sağlık Eğitim Enstitüsü. Yayın No : 7 Konya : 1993.

Demirel, Özcan. **Genel Öğretim Yöntemleri.** Usem Yayınları-11, Şafak
Matbaacılık Tic.Ltd.Şti : Ankara : 1993.

Dikmen, Selahattin. **Örneklerle Eğitim-Öğretim Planları Rehberi.** Ankara :1991.

Doğan, Hıfzı. **Analiz Ve Program Hazırlama.** A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi
Yayınları No : 120 Ankara : 1982.

Erdem, Mukaddes. "Tam Öğrenme Kuramının İlkokul Öğretmenlerine
Uygulanması" (Yayınlanmamış Y.Lisans Tezi) H.Ü.Eğitim Fak. Ankara :1988.

Erden, A. Münire. **Eğitimde Program Değerlendirme.** Birinci Baskı, Personel
Eğitim Merkezi Yayın No:6, Ankara: 1993.

Ertürk, Selahattin. **Eğitimde "Program" Geliştirme.** Cihan Matbaası, Ankara:
1975.

Hacıoğlu, Fatma, Vildan Egeliolu ve Ayten Ulusoy; **Meslek Analizi Ve Program
Geliştirme,** G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi. Ankara: 1994.

Hesapçıoğlu, Muhsin. **Öğretim İlke ve Yöntemleri, Eğitim Programları ve
Öğretim,** Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul: 1994.

Kaptan, Saim. **Bilimsel Araştırma Teknikleri.** Ankara: 1991.

Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi. Kavramlar, İlkeler, Teknikler.**Dördüncü Basım, Ankara: 1991.

----- . **Araştırmalarda Rapor Hazırlama.** Altıncı Basım,3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Ankara: 1994.

Kazancı, Osman. **Eğitim Psikolojisi Kuram Ve İlkelerden Uygulamaya.** Kazancı Hukuk Yayınları No: 67, Ankara :1989.

Kılıç,Abdurrahman."İlköğretim Matematik Dersi Programının Planlama,Uygulama ve Değerlendirme Çalışmalarına Getirdiği Katkı İle İlgili Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri "(Yayınlanmamış Y.Lisans Tezi) H.Ü.Ankara: 1995.

Kuzu, Ali. **Öğretim Yöntemleri ve Planları,** Murat Yayınları.İstanbul :1982.

Küçükahmet, Leyla. **Öğretim İlke Ve Yöntemleri.** Üçüncü Baskı, Gazi Üniversitesi, Basın - yayın Yüksekokulu Matbaası, Ankara: 1989.

MEB. **İlkokul Programı,** Milli Eğitim Basımevi. İstanbul :1988.

MEB." **Tebliğler Dergisi"** Sayı 2089.Yıl :1981.

Okan, Kenan. **Eğitim Teknolojisi, (Yöntemler, Teknikler ve Uygulama).**Okan Yayınları, Ankara :1983.

Özbudun,Haldun."İlköğretim Okullarında Resim-İş Dersi Plan Uygulamaları" (Yayınlanmamış Y.Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir: 1995.

Özçelik, Durmuş Ali. **Eğitim Programları ve Öğretim (Genel Öğretim Yönetimi).** Üçüncü Baskı, ÖSYS Yayınları, Ankara:1992.

Sezgin,Saim İlhan. **Mesleki Ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme.**Üçüncü Baskı,Gazi Büro Kitabevi. Ankara:1994.

Sönmez,Veyssel. **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı.**Dördüncü Baskı, Adım Yayımcılık Ltd. Şti.Ankara:1993.

-----."Günlük Ders Planı". **Öğretmen Dünyası**, Ankara:1984.

-----".Öğretmenlerin Sınıf İçi Etkinlikleri". **Eğitim Fak. Dergisi**. Cilt 11.Sayı:8:97-106 H.Ü. Ankara:1992.

Taymaz, Haydar. **Uygulamalı Okul Yönetimi**. A.Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları,166, Ankara:1989.

Tekışık, Hüseyin Hüsnü. **İlkokullarda Derslerin Planlanması Ve İşlenmesi**. Rehber Yayınevi, Ankara:1988.

Türkyılmaz, Şevket. **Özel Öğretim Metotları**.Tekışık Matbaası, Ankara:1975.

TDK, **Türkçe Sözlük**.Genişletilmiş 7. Baskı, Ankara:1983.

Varış, Fatma. **Eğitimde" Program Geliştirme" Teori ve Teknikler;** Dördüncü Baskı, Ankara Üniveritesi Basımevi, Ankara: 1988.

Değerli Meslektaşım,

Bilindiği üzere yıllardan beri "eğitim-öğretimde planlılık esastır "ilkesinden hareketle öğretim planları (yıllık, ünite, günlük/ders) yapılmaktadır. Eğitim-öğretimde kalitenin artırılmasında önemli bir yere sahip olan öğretim ortamının düzenlenmesinde yapılacak çalışmaların önceden belirlenmesi, öğretmenin kendisine güvenini artıracak gibi eğitimi de tesadüflerden uzaklaştırıp belirli hedeflere ulaşmada isabet sağlayacaktır. Ancak, öğretim planlarının hazırlanmasında çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. İşte bu araştırma ilköğretim öğretmenlerinin günlük / ders planları hazırlamadaki sorunlarını belirlemeye yöneliktir.

Anketin amacı " ilköğretim öğretmenlerinin öğretim planları hazırlamadaki sorunlarının belirlenmesi " konulu yüksek lisans tezi için bilgi toplamaktır. Elde edilen bilgiler, bilimsel çalışmalarda kullanılmak üzere topluca değerlendirileceğinden ankete çalıştığınız okulun adını veya kendi adınızı yazmanıza gerek yoktur.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, öğretmenlerin bazı kişisel özelliklerini saptamak içindir. İkinci bölüm ise günlük / ders planı hazırlama ile ilgili olarak karşılaştığınız sorunlar konusunda görüşlerinizi belirlemeye yöneliktir.

Araştırma bulgularının sağlıklı olabilmesi için vereceğiniz yanıtlar gerçek görüşlerinizi yansıtmalıdır. Anketi yanıtlamak ortalama 15 dakikanızı alacaktır. İlgi ve yardımlarınız için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

YAŞAR ÇELİK
A.Ü.SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EPÖ PROGRAM GELİŞTİRME
YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

I.BÖLÜM

1.Öğretmenlik mesleğindeki kıdeminiz.

- ( ) 0-5 yıl   ( ) 6-10 yıl
( ) 11-15 yıl   ( ) 16-20 yıl   ( ) 21 yıl ve yukarısı

2.Branşınız (hizmet verdiğiniz).

- ( ) Sınıf öğretmeni
( ) Branş öğretmeni (lütfen branşınızı yazınız) .....

3.Mezun olduğunuz kurum(bölümü ile birlikte).....

4.Öğretmenlik meslek bilgisini edindiğiniz kurum.....

- ( ) Mezun olduğum kurum   ( ) Öğretmenlik sertifika programına katıldım
( ) Başka (lütfen yazınız).....

II.BÖLÜM

Aşağıda hazırladığınız günlük / ders planları ile ilgili maddeler verilmiştir. Lütfen her bir madde için uygun gördüğünüz seçeneğe (X) işareti koyunuz.

A.Günlük / ders planı hazırlarken,

a.Hedef (amaç) ve davranışları yazarken karşılaştığınız sorunlar:

	Evet	Kısmen	Hayır
1.Planladığınız sürede kazandırabileceğiniz amacı yazabiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
2.Amaç ve davranışları uygun bir şekilde ifade edebiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
3 Amaç ve davranışları yazmada öğretim programları ihtiyacınıza cevap ve riyor mu ?.....	( )	( )	( )
4.Güncel konularla ilgili amaç - davranış yazabiliyor musunuz ?	( )	( )	( )
5.Öğretim programlarında yazılı amaç ve davranışları anlayabiliyor musunuz?	( )	( )	( )

b.Konu / konuları yazarken karşılaştığınız sorunlar:

6.Konu seçerken ders süresini dikkate alabiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
7.Konuları seçmede öğretim programlarından yararlanabiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
8. Amaca uygun konu yazabiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
9. Konular içinde güncel sorunlara yer verebiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
10.Sınıf seviyesine uygun konu yazabiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
11.Konuları yazarken öğrencilerinizin ihtiyaçlarını dikkate alabiliyor - musunuz ?.....	( )	( )	( )
12.Ders programlarındaki konuları ders planına yazarken bölgesel özellikleri dikkate alabiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )

c.Eğitim durumunu (işleniş) düzenlerken karşılaştığınız sorunlar:

	Evet	Kısmen	Hayır
13. Dersin amacına uygun bir işleniş düzenleyebiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
14.İşleniş yazarken öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alabiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
15. İşleniş yazarken bölgesel özellikleri dikkate alabiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
16. Konunun işlenişine uygun yöntem ve teknik seçebiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
17. Ders planına yazdığınız çeşitli yöntem ve tekniklerin özelliklerini bilebiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
18. Araç-gereç yokluğu vb.durumlar dersin amacına uygun işleniş düzenlemenizi zorlaştırıyor mu ?.....	( )	( )	( )
19.Konunun işlenişine uygun materyal (araç_gereç, kaynak) seçebiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
20. Konuyu işlerken öğrencileri nasıl güdüleyeceğinizi belirleyebiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
21.Giriş davranışlarındaki eksikliği nasıl gidereceğinizi belirleyebiliyor musunuz ?	( )	( )	( )

d.Değerlendirme ile ilgili olarak yapılan çalışmaları belirlemede karşılaştığınız sorunlar:

22. Derste kazanılan davranışları nasıl değerlendireceğinizi belirleyebiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
23. Dersin amacına ne derece ulaşıldığını ölçmek için uygun ölçme aracı (test, gözlem formu vb.) hazırlayabiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )

B.Günlük / ders planı hazırlarken karşılaşılan genel sorunlar:

24.İlköğretim kurumlarında yapılması önerilen günlük / ders planı biçimi ihtiyacınıza cevap veriyor mu ?.....	( )	( )	( )
25.Plan hazırlama konusunda okul yöneticileri, müfettişler ve öğretmen arkadaşlarınızdan yararlanabiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
26.İyi bir günlük / ders planı yaptığınıza inanıyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
27.Hazırladığınız günlük / ders planlarından ders işlerken yararlanabiliyor musunuz ?.....	( )	( )	( )
28. Günlük / ders planı yapmanın gereğine inanıyor musunuz?.....	( )	( )	( )
29. Günlük ders planı hazırlarken bunların dışında bir sorunla karşılaşıyor musunuz ?(lütfen yazınız) .			

.....

.....

Teşekkürler

DERS PLANI DEĞERLENDİRME FORMU

Planı yapılan dersin adı :
 Ders planının yapıldığı sınıf veya sınıflar :
 Öğretmenin kıdemi :
 Öğretmenin mezun olduğu kurum :
 Öğretmenin meslek bilgisini aldığı kurum :

Amaç ve Davranışlar :

	Yeterli	Kabul edilebilir	Yetersiz	yok
1. Açık ve anlaşılabilirliği.....	( )	( )	( )	( )
2. Ölçülebilir ve gözlenebilirliği.....	( )	( )	( )	( )
3. Kendi içinde tutarlılığı.....	( )	( )	( )	( )
4. Belirlenen sürede gerçekleştirilebilirliği.....	( )	( )	( )	( )
5. Öğreci davranışına dönüklüğü.....	( )	( )	( )	( )
6. Mevcut imkanlarla gerçekleştirilebilirliği.....	( )	( )	( )	( )
7. İçerikle uyumu.....	( )	( )	( )	( )

İçerik (konu / konular):

8. Amaç ve davranışlarla uygunluğu.....	( )	( )	( )	( )
9. Doğruluğu.....	( )	( )	( )	( )
10. Belirlenen sürede işlenebilirliği	( )	( )	( )	( )
11. Güncelliği.....	( )	( )	( )	( )
12. Kendi içinde tutarlılığı.....	( )	( )	( )	( )
13. Öğrencilerin ihtiyacına uygunluğu.....	( )	( )	( )	( )
14. Mevcut imkanlarla işlenebilirliği.....	( )	( )	( )	( )
15. Sınıfın düzeyine uygunluğu.....	( )	( )	( )	( )
16. Öğretim ilkelerine uygun (Basitten karmaşığa, kolaydan zora vb.) sıralanması.....	( )	( )	( )	( )

Eğitim Durumu (işleniş) :

17. Dikkat çekmeyle ilgili yapılacak çalışmaların belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )
18. Öğrencilerin amaçlardan nasıl haberdar edileceğinin belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )

	Yeterli	Kabul edilebilir	Yetersiz	Yok
19.Öğrencilerin işlenecek konuya nasıl güdüleneceğinin belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )
20. Giriş davranışlarındaki eksikliğin nasıl giderileceğinin belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )
21.Dersin işlenişinde kullanılacak uygun yöntem ve tekniklerin belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )
22.Yöntem ve tekniklerin nasıl kullanılacağına belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )
23.Dersin işlenişinde kullanılacak uygun materyallerin yazılması.....	( )	( )	( )	( )
24.Yapılacak işlerin (etkinlikler)kolaydan zora,yakından uzağa...gibi öğretim il- kelerine uygun olarak düzenlenmesi.....	( )	( )	( )	( )
25. Derste yapılacak gezi, gözlem deney .s. nasıl yapılacağına belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )
26. Dersin işlenişinde ipuçlarının nasıl ve nerelerde verileceğinin belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )
27. Dersin işlenişinde pekiştireçlerin nasıl ve nerelerde verileceğinin belirtilmesi....	( )	( )	( )	( )
28. Öğrencilerden hangi durumlarda dönüt alınacağına belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )
29.Yanlı öğrenmelerin nasıl düzeltileceğinin belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )
30.Doğruların pekiştirilmesi ile ilgili etkinliklere yer verilmesi.....	( )	( )	( )	( )

Değerlendirme

31. Amacın gerçekleşip gerçekleşmediğini ölçecek uygun ölçme aracı (test, gözlem formu vb.) hazırlanması.....	( )	( )	( )	( )
32.Ölçme sonuçlarının nasıl değerlendirileceğinin belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )
33.Öğrencilerin, eksik öğrenmelerinin nasıl tamamlanacağına belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )
34.Gelecek ders konusu ve hazırlıklarının neler olacağına belirtilmesi.....	( )	( )	( )	( )

ABSTRACT

The basic purpose of this research is to determine the problems of the primary education teachers in lesson plan preparation process and to offer solutions to these problems. To arrive at the basic purpose of the research, the aims and behaviors, the content, educational experience and evaluation problems occurring during the preparation of lesson plans for primary education teachers have been determined. Besides, the lesson plan aims and behaviors, content have been examined in respect of educational situation and evaluation according to criteria identified for lesson plans.

In this research, instead of having examples from the universe, some data have been taken from a working group. The investigation has been made by a group which was formed of 176 teachers.

The research is in the model of survey and the problems of teachers in lesson plan preparation have been obtained through “lesson plan assessment form” including the criteria identified for questionnaires and lesson plans administered to teachers.

The data obtained from the questionnaires and lesson plan assessment forms have been analyzed one by one in line with the purposes of the research and the frequency, percentage and mean of each question have been calculated and interpreted.

The findings coming from this research may be summarized like that :Teachers said that they had not had problems in lesson plan preparation process. As a result of the evaluation of the lesson plans they prepared according to identified criteria, it has been seen that aims, behaviors and content have been written in line with the criteria, but it has been perceived that the educational experience and the evaluation process have not been written in conformity with the criteria. It has been understood from these results that the lesson plans, prepared by the teachers are not at the level of the desired quality.